

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
2. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
 - 2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
 - 2.2 การให้บริการชุมชน
 - 2.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน
 - 2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
 - 2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
 - 3.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม
 - 3.1.1 เศรษฐกิจ
 - 3.1.2 การเมืองการปกครอง
 - 3.2 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน
 - 3.2.1 ลักษณะ/องค์ประกอบของชุมชน
 - 3.2.2 คุณลักษณะของบุคคลในชุมชน
 - 3.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา
 - 3.3.1 ลักษณะของบุคคลในโรงเรียน
 - 3.3.2 วิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน
 - 3.3.3 ผลการปฏิบัติงาน
4. บริบทสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศไทย

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

1. ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

พนิชดา วีระชาติ (2542, หน้า 44) ได้สรุปว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้น ในแง่ที่สามารถค้นหา และใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา และในเวลาเดียวกันก็ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542, หน้า 136) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาในการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาว่า เป็นความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจสถานะของการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาในสภาพที่เป็นจริงในชุมชนและสถานศึกษาได้ใกล้เคียงมากที่สุด

เดือนใจ แก้วประเสริฐ (2544, หน้า 16) ได้ให้ความหมายว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการใดๆ ที่เกิดจากการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาทำให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน และดำเนินงานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ละออ เกษสุวรรณ (2544, หน้า 12) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึกที่ดีต่อกัน อันเป็นหนทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ขณะเดียวกันก็เป็นหนทางให้โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

พิเชษฐ คงสตรี (2544, หน้า 10) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ของสองสถาบัน คือ โรงเรียนกับชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องผูกพันเชื่อมโยงกันในหลายๆ ด้านทั้งในฐานะเป็นผู้ให้ และในฐานะเป็นผู้รับ โดยจะนำไปสู่การพัฒนาของทั้งสองสถาบันนี้ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนควรเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของชุมชน และความเจริญก้าวหน้าของชุมชนก็เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนเช่นเดียวกัน

สุภาวรณ โชติผล (2547, หน้า 73) ได้สรุปว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันและกัน ในขณะที่โรงเรียนช่วยพัฒนาคุณภาพของบุคคลในชุมชนและช่วยบำเพ็ญประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อชุมชน ชุมชนก็เป็นผู้ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านปัจจัยและทรัพย์สิน ภูมิปัญญา และการรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันคือในโรงเรียนและชุมชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547, หน้า 172) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่พึ่งพาระบบอื่นโดยเฉพาะระบบชุมชนมิได้ เมื่อสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทั้งสองจึงต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารซึ่งเป็นระดับผู้นำของสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่จุดหมายปลายทางจะต้องให้ความสำคัญต่องานด้านนี้มิใช่เห็นค่างานวิชาการหรืองานสนับสนุนที่กำหนดไว้สำคัญเพียงอย่างเดียว เพราะงานด้านชุมชนจะเป็นปัจจัยเสริมในการพัฒนาการศึกษาสัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 194) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน คือ ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาชุมชนและสังคม โรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำของโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งและยังมีบทบาทในฐานะผู้นำของชุมชนอีกด้วย นอกจากการบริหารงานภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพแล้ว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็ต้องมีจุดหมายและกระบวนการต่างๆ โดยผู้บริหารต้องให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

กัลยาณี ธนาสุวรรณ (2549, หน้า 84) ได้ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยต้องเอื้อประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือสถานศึกษาและชุมชน

ทัศน สวางศักดิ์ (2549, หน้า 97) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็นการร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้เรียนผู้นำชุมชนในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการดำเนินการนั้นมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีขั้นตอนที่จะเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายต้องเกี่ยวข้องมีหลากหลายตามกิจกรรมที่ทำซึ่งเป็นการสร้างประสิทธิภาพภายในสถานศึกษาแล้ว ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้วยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นการโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น โดยให้สถานศึกษาใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้สถานศึกษาประชาชนร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเอง

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 263) ให้ความหมายว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ดำเนินการจัดกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในการจัดโรงเรียน โรงเรียนมีบทบาทต่อชุมชน ด้วยการส่งเสริมความรู้ ความสามารถ การบริการต่างๆ ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ท้องถิ่นพัฒนาขึ้นด้วย คือ ทั้งสองฝ่ายจะได้รับผลประโยชน์

กอลแล็กเกอร์ แบกินและมัวร์ (อ้างถึงใน สมาน อัสวภูมิ, 2551, หน้า 394) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนว่าในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็นเรื่องที่มีสำคัญในการบริหารสถานศึกษาอย่างยิ่ง ทั้งในทางปฏิบัติ และการจัดการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ผู้บริหารกับชุมชนต้องสื่อสารและทำความเข้าใจระหว่างกันให้ดี สำคัญคือการหาความต้องการที่จำเป็นเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้ปกครองหันมาใส่ใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สุดา ทัพสุวรรณ (อ้างถึงใน เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553, หน้า 58-59) กล่าวว่า สถานศึกษากับชุมชนมีความสัมพันธ์กันเปรียบได้กับต้นไม้ เพราะส่วนที่เป็นรากเสมือนคนในชุมชน เช่น ผู้ปกครอง พ่อค้า คหบดี ข้าราชการ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนาประชาชนทั่วไป บุคคลเหล่านี้มีความสำคัญที่จะทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตหรือล้มตายได้ ส่วนที่เป็นรากช่วยกันหาแร่ธาตุและน้ำไปหล่อเลี้ยงลำต้น บำรุงรักษาด้วยการรดน้ำพวนดินใส่ปุ๋ยต้นไม้จะเจริญเติบโต ถ้าส่วนที่เป็นรากไม่ทำงานย่อมมีผลกระทบต่อส่วนที่เป็นลำต้นและส่วนบนที่เป็นลำต้นประกอบไปด้วยกิ่งก้านและใบเปรียบได้กับโรงเรียน สถานศึกษา อันประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ บุคลากร และผู้เรียน หากได้รับการสนับสนุนจากส่วนล่าง (ราก) เป็นอย่างดี ต้นไม้ก็จะเจริญเติบโตแผ่กิ่งก้านและใบเขียวขจีมีดอกผล สร้างความสุขให้แก่มวลสรรพสัตว์ เมื่อถึงเวลาที่จะเหี่ยวเฉาร่วงหล่นลงสู่พื้นดิน นานไปก็จะทับถมเป็นปุ๋ย ให้รากดูดซับเป็นอาหารเพื่อไปบำรุงลำต้น วัฏจักรนี้เปรียบเสมือนวงจรความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ส่วนที่ทำหน้าที่รากกับส่วนที่เป็นลำต้น จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สรุป ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หมายถึง การสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกัน สถานศึกษากับชุมชนจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันและกันการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน จึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาชุมชนและสังคม

2. แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, หน้า 49-50) กล่าวถึง การพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชน มีขั้นตอนและวิธีการ ดังต่อไปนี้ ปรับทัศนคติของฝ่ายสถานศึกษาและชุมชน ให้ยอมรับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาส่วนใหญ่แล้วฝ่ายสถานศึกษามองว่าฝ่ายตนเองมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาส่วนฝ่ายชุมชนเป็นเพียงผู้รับบริการและสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้นการปฏิบัติของฝ่ายสถานศึกษาต่อชุมชนจึงปฏิบัติแบบผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ โดยจำกัดการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ที่ระดับของการให้ความร่วมมือและสนับสนุนสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น เมื่อสถานศึกษาจะดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ฝ่ายสถานศึกษาจะเป็นผู้คิดและตัดสินใจไว้ล่วงหน้าว่าจะดำเนินการอย่างไรแล้วจึงไปขอความร่วมมือจากชุมชน เช่น ขอบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์ หรือแรงงานจากชุมชน ทำให้ฝ่ายชุมชนไม่ได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เป็นแต่เพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น

เนื่องจากการจัดการศึกษาส่วนใหญ่จัด โดยระบบราชการ ฝ่ายสถานศึกษาที่เป็นข้าราชการมักวางตัวว่าอยู่ในระดับที่สูงกว่าประชาชน ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายไม่เสมอภาคกัน นอกจากนี้ฝ่ายสถานศึกษามักมองว่าตนเองมีความรู้ความสามารถสูงกว่าประชาชนทั่วไป ซึ่งทำให้ละเลยหรือไม่ยอมรับความคิดเห็นของประชาชนในส่วนของชุมชนเอง ก็เกิดความเคยชินต่อระบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน ทำให้ยอมรับว่าหน้าที่ในการจัดการศึกษา เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและจำกัดบทบาทของตนเองไว้ที่การให้ความร่วมมือและสนับสนุน ประกอบกับระเบียบกฎเกณฑ์ในอดีตที่ฝ่ายราชการกำหนดไว้ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในระดับร่วมคิดร่วมตัดสินใจ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาไม่ถึงระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ดังนั้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาจึงต้องเริ่มต้นจากการปรับทัศนคติของทั้งสองฝ่ายให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในระดับที่เท่าเทียมกัน

การสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของทั้งฝ่ายสถานศึกษาและชุมชน เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎเกณฑ์และบทบาทหน้าที่ใหม่ ดังนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องเกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่จะตามมา สำหรับขั้นตอนนี้ควรจัดให้มีระบบที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน เช่น มีการอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนปฏิบัติหน้าที่เป็นต้น ปรับวิธีการดำเนินงานของทั้งสองฝ่ายให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมต่อกัน ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน และปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา ดังนั้นในส่วนนี้จึงขอเสนอในภาพรวม ดังนี้

(1) สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ซึ่งวิธีการสามารถทำได้หลายวิธี เช่น โครงการสถานศึกษาเยี่ยมชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การให้บริการแก่ชุมชน การให้ชุมชนเข้าเยี่ยมชมและร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา การติดต่อกับชุมชนด้วยจดหมายและสิ่งพิมพ์ การตั้งสมาคมผู้ปกครอง เป็นต้น

(2) สถานศึกษาให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของชุมชนตามเหตุผล และปฏิบัติต่อประชาชนอย่างผู้ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่ชุมชนเป็นเพียงแหล่งเงิน แต่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ตามศักยภาพ การไม่รบกวนชุมชนบ่อยเกินไป เช่น การไม่ขอบริจาคบ่อยๆ จนชุมชนเดือดร้อนสถานศึกษาแสดงบทบาทของการเป็นฝ่ายให้แก่ชุมชนให้มากขึ้น เช่น จัดโครงการอบรมอาชีพแก่ประชาชน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประโยชน์ของชุมชน เป็นต้น

(3) การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน เช่น การบริหารงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ การมีผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการตั้งใจสั่งสอนอบรมบุตรหลานของชุมชนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและปลอดภัย

(4) การสร้างความเข้าใจและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เนื่องจากสถานศึกษาสัมผัสกับชุมชนอยู่ตลอดเวลา และความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันสถานศึกษาต้องหมั่นสร้างความเข้าใจและแก้ปัญหาความขัดแย้งไม่ให้ลุกลามจนเกิดปัญหาขึ้นได้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547, หน้า 59-60) กล่าวว่า การส่งเสริมให้บ้าน/ชุมชนมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาเด็ก บ้าน/ชุมชนกับสถานศึกษาต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายจะทำเหมือนเส้นขนานกันมิได้ ซึ่งแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน/ชุมชนกับสถานศึกษา มีดังนี้

(1) ทางด้านบ้าน/ชุมชน

(1.1) สร้างบรรยากาศให้เกิดความอบอุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องอยู่ใกล้ชิดเด็กให้มากที่สุด

(1.2) ให้ความรัก เอ็นดู ความเอื้ออาทร และความห่วงใย

(1.3) เฝ้าระวังดูแลพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด หากพบสิ่งใดที่เด็กยังไม่เข้าใจและต้องการมีประสบการณ์ จะต้องมีการชี้แนะให้ความรู้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย

(1.4) ดูแลสนใจการศึกษาของเด็ก จัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้ครบตามที่
ต้องการไม่ควรเข้มงวดกับผลการเรียนมากเกินไป ตลอดจนอย่าคาดหวังถึงอนาคตของเด็กกว่าจะต้อง
สูงส่งปล่อยให้เติบโตไปตามความสามารถและความต้องการของเด็กในการเลือกวิชาชีพ

(1.5) จะต้องให้เด็กอยู่ห่างไกลจากบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น สื่อ
ลามก ยาเสพติด การเที่ยวเตร่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมกับวัย การคบเพื่อนไม่ดี

(1.6) หมั่นพบปะครูอาจารย์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร
เกี่ยวกับตัวเด็ก

(1.7) ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องสนับสนุนช่วยเหลือในกิจการของ
สถานศึกษา เช่น การระดมกำลังในด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนการศึกษา

(1.8) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ร่วมกับครูและผู้บริหารการจัดการและส่งเสริม
กระบวนการเรียนรู้ของบุตรหลานทั้งที่บ้านและในสถานศึกษา รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

(1.9) สื่อมวลชนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์สนับสนุนกิจกรรมทาง
การศึกษา ร่วมสร้างความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องแก่สังคมและส่งเสริมการปฏิบัติ

(2) ทางด้านสถานศึกษา

(2.1) สร้างบรรยากาศของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เหมือนว่าเด็กอยู่ที่
บ้าน อยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นมิตรและมีความอบอุ่น

(2.2) ครูอาจารย์ต้องมีความพร้อมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็ก มีความเข้าใจ
ในจิตวิทยาเด็ก มีความรัก ความเมตตา มีอารมณ์เยือกเย็น และอดทนต่อการกระทำของเด็ก เพราะ
เด็กยังมีประสบการณ์น้อย เมื่อผิดพลาดจึงต้องให้อภัย ถ้าครูมีความพร้อมอยู่เสมอแม้ว่าเด็กจะมี
ความพร้อมน้อยกว่าก็จะช่วยให้ความแตกต่างระหว่างครูกับเด็กน้อยลง

(2.3) มีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน ในการอบรมจรรยาบรรณ
ความประพฤติและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะซึ่งอาจกระทำในรูป
ของการประชุมผู้ปกครอง

(2.4) มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อให้บุคคลภายนอก
ได้รับทราบ เช่นวารสาร จดหมายข่าวการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต (Internet)

(2.5) จัดกิจกรรมทางสันทนาการให้เหมาะสม มิใช่มุ่งแต่เนื้อหาทางวิชาการ
มากเกินไป เช่น การเล่นเกม การไปทัศนศึกษาการประกวดวาดภาพ ร้องเพลง

(2.6) ควรมีการให้รางวัลแก่เด็กที่สร้างความคิดดี ไม่ว่าจะเป็นด้านความ
ประพฤติ การเรียน เช่น มอบเกียรติบัตร โล่ คำชมเชย

(2.7) มีการติดตามประเมินผลการทำงานของครูอาจารย์ พฤติกรรมของเด็ก เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

(2.8) เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมของโรงเรียนในบางเรื่องบางโอกาส

(2.9) มีการวางแผนการเรียนรู้ คือ การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

(2.10) ร่วมกับชุมชนกำหนดนโยบายการจัดกระบวนการเรียนรู้และเป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2.11) การประเมินผล เช่น การประเมินประสพการณ์ด้านต่างๆ ของการจัดกระบวนการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า 108-110) ได้กำหนดแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนว่าการบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นการดำเนินงานของบุคคลในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งครู อาจารย์ทุกคน ย่อมจะดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วย เช่น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ที่บ้าน หรือนำไปใช้ในชุมชน หรือนำความรู้ไปช่วยแก้ปัญหาในชุมชน บุคคลในสถานศึกษาไปร่วมกิจกรรมในชุมชน สถานศึกษาขอความช่วยเหลือจากชุมชน สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือชุมชน สถานศึกษาใช้ทรัพยากรในชุมชน เป็นต้นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพหรือเป็นคนเก่ง คนดีได้ เช่นการสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ที่บ้าน หรือนำไปใช้ในชุมชน ไม่ใช่สอนให้ท่องจำ ไม่ใช่สอนให้นำความรู้ไปสอบ สอบแล้วก็ลืมหมด หรือการสอนให้นักเรียนนำความรู้ไปช่วยแก้ปัญหาในชุมชนได้หรือการเชิญปราชญ์บุคคลในชุมชนมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนย่อมจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้นยิ่งไปกว่านั้นการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจะต้องดำเนินงานไปพร้อมๆ กับการบริหารงานด้านอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกัน จึงจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพคือเป็นทั้งคนเก่งและคนดีได้การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ถ้าหากคุณครูจะดำเนินการอย่างจริงจังและจริงใจ จะช่วยแก้ปัญหาการศึกษาได้อย่างดี โดยในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจะดำเนินงานได้หลากหลาย ดังนี้

(1) การสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในครอบครัวและชุมชน เช่น การละเว้นจากยาเสพติดการลดละเลิกอบายมุข การลดละเลิกใช้ยาฆ่าแมลง การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า การปลูกผักปลอดสารพิษการปลูกป่ารักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เนื้อหาวิชาเหล่านี้เมื่อผู้เรียนเรียนใน

สถานศึกษาแล้วผู้สอนจะย้าให้ผู้เรียนนำไปใช้ในครอบครัวและชุมชน และติดต่อประสานงานกับ ผู้ปกครองให้อบรมดูแลว่าผู้เรียนว่านำความรู้ไปใช้หรือไม่ อย่างไม่อย่างใดอีกด้วย

(2) สถานศึกษาขอความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งจะขอความร่วมมือจากชุมชนใน ด้านต่างๆ ได้ คือ

(2.1) ขอความร่วมมือในด้านการเป็นวิทยากร หรือเป็นแหล่งศึกษาหา ความรู้ เช่น ในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศิลปินพื้นบ้าน ช่างทอผ้า ช่างจักสาน ช่างแกะสลัก ช่าง ปั้น และช่างตัดผม เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ที่ดียิ่ง จะดำเนินการได้โดยเชิญมาเป็น วิทยากรหรือให้ผู้เรียนไปศึกษาไปฝึกงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้

(2.2) ขอความร่วมมือในด้านทุนทรัพย์ วัสดุ ครุภัณฑ์จากชุมชน เช่น ขอ บริจาคเงินจากธนาคาร บริษัทห้างร้าน ในชุมชนเพื่อนำมาใช้จ่ายในสถานศึกษา หรือเป็นเงินทุน สำหรับผู้เรียนที่ยากจน ขอบริจาคหนังสือ เครื่องเขียนจากสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ ร้านจำหน่ายเครื่อง เขียนแบบเรียนขอบริจาคข้าวสาร ผัก ผลไม้ ไข่ไก่ จากประชาชนในชุมชนเพื่อนำมาทำอาหาร กลางวันแก่ผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นต้น

(3) สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือหรือบริการชุมชน ซึ่งอาจจะดำเนินการได้ หลากหลาย เช่น

(3.1) จัดให้มีการสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพให้กับประชาชนใน ชุมชน เช่น การตอน ตัดตา ต่อกิ่งต้นไม้ การเกษตรผสมผสาน การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงไก่ พันธุ์เนื้อ การตัดเย็บเสื้อผ้า การทำอาหาร ทำขนม การใช้คอมพิวเตอร์ การแก้และซ่อมเครื่องยนต์ เป็นต้น

(3.2) ให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้ และเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ แก่ ประชาชนในชุมชน เช่น ความรู้เกี่ยวกับอาหาร ยารักษาโรค (ยาชุด ยาแก้ปวดต่างๆ) โรคภัยไข้เจ็บ ต่างๆ การรักษาโรคแบบธรรมชาติบำบัด อันตรายจากยาฆ่าแมลงในผักผลไม้ การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรรมทางเลือก เป็นต้น

(3.3) จัดบริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เช่น สถานศึกษาทำหอกระจายข่าว แล้วถ่ายทอดเสียงจากรายการวิทยุที่เป็นความรู้เพื่อประชาชนจะได้ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรืออ่านข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น

(3.4) การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน สถานศึกษาจะ ดำเนินการได้โดยจัดโครงการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนสนับสนุนด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ เช่น ขุดลอกคลองที่ตื้นเขิน ขุดกระจายน้ำ ซ่อมสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน ทำความสะอาดวัดและตลาด เป็นต้น

(4) บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของสถานศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน เช่น ให้ประชาชนในชุมชนใช้หอประชุม ใช้ห้องสมุด ใช้ห้องพยาบาล ใช้โรงอาหาร และใช้สนามกีฬา เป็นต้น

(5) การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง และผู้เรียนตามบ้าน เช่น เมื่อผู้เรียนเจ็บป่วย หรือผู้สอนไปแนะนำผู้เรียนทำแปลงเกษตรที่บ้าน รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ร่วมงานการทอดกฐินที่วัด ร่วมงานมงคลในชุมชน เป็นต้น

(6) การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา เช่น จัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษาอาจทำในรูปของจดหมายข่าว วารสาร จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มาติดต่อสอบถาม หรือให้ความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อสถานศึกษา

(7) การเชิญผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนมาประชุม เช่น ในวันปฐมนิเทศ นักเรียนใหม่ วันเปิดเรียนในภาคเรียนแรกของปีการศึกษา เป็นต้น

(8) การรายงานผลการเรียนและอื่นๆ ให้ผู้ปกครองทราบ เช่น การรายงานเป็นประจำวันหรือการทำสมุดพกประจำตัวนักเรียน ซึ่งจะมีทั้งผลการเรียน ความประพฤติ สุขภาพ และอื่นๆ

(9) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ แบ่งออกได้เป็น 4 ข้อย่อย ดังนี้

(9.1) ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ นักวิชาการ ครู อาจารย์จากสถานศึกษาอื่น ศิลปินพื้นบ้านผู้อาวุโส ผู้เป็นปราชญ์บุคคลในหมู่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งนำมาใช้ในลักษณะขอคำปรึกษาและข้อเสนอแนะ หรือเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน เป็นต้น

(9.2) ทรัพยากรวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์การศึกษา การร่วมมือทางวิชาการ เป็นต้น

(9.3) ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา ทะเล ปะการัง หิน แร่ธาตุ สัตว์ป่า สมุนไพร ซึ่งจะนำมาใช้ในลักษณะเป็นสื่อการเรียนการสอน การไปทัศนศึกษา การช่วยกันอนุรักษ์ไว้ เป็นต้น

(9.4) ทรัพยากรสังคม ได้แก่ วันสำคัญ ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมพื้นบ้าน โบราณสถานโบราณวัตถุ ประเพณีต่างๆ ซึ่งจะนำมาใช้ได้ทันลักษณะให้ครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง จัดนิทรรศการ การศึกษาหาข้อมูลเพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ เป็นต้น

(10) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ความใกล้ชิดและเป็นกันเองของบุคลากรกับชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอย่างแนบแน่น โรงเรียนเรานั้นมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชนหลายงานด้วยกัน คือ

(10.1) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูทุกคนจะต้องมีเด็กที่ต้องดูแล ด้วยการออกเยี่ยมสำรวจความต้องการของชุมชนต่อ โรงเรียน และโรงเรียนต่อชุมชน จึงเป็นส่วนหนึ่งให้ผู้ปกครองนักเรียน และครูได้มีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

(10.2) การต้อนรับผู้ปกครองที่เข้ามาสู่สถานศึกษาด้วยไมตรีจิตที่ดี ทักทาย พูดคุยแนะนำข้อมูลด้วยความเป็นกันเอง

(10.3) การมีโอกาสนี้ได้พบปะสังสรรค์กับชุมชนนอกสถานศึกษา
พอลตา บุตรสุทธีวงศ์ (2553, หน้า 99) ได้กล่าวถึง แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

- (1) ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงไปมา
- (2) การติดต่อกับชุมชนต้องมุ่งให้เกิดเจตคติที่ดี
- (3) ดำเนินการต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน
- (4) สร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดทั่วไปไม่จำกัดเฉพาะกลุ่ม
- (5) รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชน
- (6) ใช้วิธีการดำเนินงานง่ายๆและเป็นกันเองกับประชาชน
- (7) ใช้วิธีการดำเนินการหลากหลายที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชน
- (8) ให้เกียรติและยกย่องชุมชนที่ให้ความร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน
- (9) ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ
- (10) ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ โดยการให้ประชาชนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วม

มากที่สุด

สรุป ได้ว่า แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น จะต้องมีการศึกษาชุมชน มีการจัดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน บริการชุมชน จัดตั้งองค์กรระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วิธีการดังกล่าวต้องดำเนินไปโดยยึดหลักการที่ว่า ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากโรงเรียนมากที่สุด ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนก็ได้ใช้ทรัพยากรต่างๆ ของชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนด้วย

3. ประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วัชรีย์ สุขเจริญวิภารัตน์ (2542, หน้า 17) ได้สรุป การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชนมีความสำคัญและจำเป็น เพราะมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ ตลอดจนบุคคลในท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญให้ความสำคัญร่วมกัน

ใจกันในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาเยาวชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ซึ่งจะได้ประโยชน์ทั้งโรงเรียนและชุมชน ตลอดทั้งความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2550, หน้า 259) ได้กล่าวถึง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ได้ศึกษาในแง่ของบทบาทของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน และบทบาทของโรงเรียนที่มีต่อชุมชน สถาบันและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

ความสำคัญและประโยชน์ของชุมชนต่อโรงเรียน มีดังนี้

- (1) ช่วยส่งเสริมในด้านศีลธรรม จรรยา มารยาทของนักเรียน
- (2) เป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักเรียน
- (3) ในกรณีที่สถานที่ที่โรงเรียนไม่เพียงพอ อาจใช้สถาบันต่างๆ ดังกล่าวเป็น

สถานปฏิบัติกิจกรรม

- (4) โรงเรียนจะได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
- (5) สถาบันต่างๆ จะเป็นแหล่งวิชาการที่จะช่วยในด้านการเรียนการสอน
- (6) โรงเรียนจะได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงิน แรงงาน รวมทั้งข้อคิดเห็น

เกี่ยวกับการปรับปรุงโรงเรียน

ความสำคัญและประโยชน์ของโรงเรียนต่อชุมชน มีดังนี้

(1) โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนในชุมชน เนื่องจากโรงเรียนตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน โรงเรียนจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ พอสมควรจึงปล่อยให้คนเหล่านั้นออกไปสู่สังคม

(2) โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงคนอย่างมาก รองจากครอบครัว เด็กอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน และโรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าให้ทุกวัน โรงเรียนจึงสามารถเปลี่ยนแปลงและหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็ก ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้มาก

(3) โรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการต่างๆ โรงเรียนเตรียมพร้อมที่จะจัดสิ่งแวดล้อมให้ มีคุณค่าให้แก่แก่นักเรียนที่เป็นสมาชิกของชุมชน จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องมีครูที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน

(4) โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชุมชน ทั้งโรงเรียนและชุมชนมีหน้าที่ฟื้นฟู และรักษาเพื่อให้เยาวชนเข้าใจในความเป็นมาของ วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ

(5) โรงเรียนเป็นศูนย์อบรมของชุมชน โรงเรียนเป็นสมบัติของส่วนรวม มีอาคาร และบริเวณพอที่เป็นที่ประชุม หรือประกอบพิธีต่างๆ ได้

(6) โรงเรียนและชุมชน มีจุดหมายเดียวกัน คือ พัฒนาให้เป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข

สรุป ประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้ โรงเรียนเป็นศูนย์รวมวิทยาการต่างๆ หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ชุมชน ทั้งในด้านการผลิต อบรม พัฒนา คัดเลือก และถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดี อันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน ในขณะที่ชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้มีความสามารถในการช่วยเหลือสังคม และดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข รวมทั้งชุมชนยังเป็นแหล่งในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้กับโรงเรียน

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

1. ความหมายของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ธีระ รุญเจริญ (2545, หน้า 45) ได้กำหนดงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้ การวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การประเมินผลงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หวน พิณรุฬห์ (2549, หน้า 9-10) ได้ให้ความสำคัญของงานความสัมพันธ์กับชุมชนว่า เป็นงานเกี่ยวกับการสอนให้นักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ที่บ้านที่ชุมชน และเผยแพร่แก่คนรอบข้างในชุมชนด้วย การช่วยแก้ปัญหาในชุมชน การให้นักเรียนเข้าไปเรียนหรือฝึกงานในชุมชน การเชิญผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่างๆ ในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนี้ จะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพได้เช่นกัน เพราะการให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ที่บ้านและในชุมชน จะมีคุณภาพดีกว่าการเรียนเพื่อรู้อย่างเดียว การเชิญผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่างๆ ในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน หรือการให้นักเรียนเข้าไปเรียนหรือฝึกงานในชุมชน ย่อมจะทำให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น แสดงว่า การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีส่วนพัฒนาคนให้มีคุณภาพด้วย เช่นกัน ส่วนบุคลากรที่ดำเนินงานด้านนี้ ย่อมมีหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายกิจการนักเรียน

กอลเล็กเกอร์ แบกินและมัวร์ (อ้างถึงใน สมาน อัสวภูมิ, 2551, หน้า 394-395) ได้สรุปว่า การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนนั้นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นวิถีชีวิตของบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติต่อกัน และนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน

(2) เป็นแผนและกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจกับบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักต่อจุดมุ่งหมายการศึกษา ความต้องการหลักสูตรและการสอน และความสำเร็จของสถานศึกษา

(3) เป็นแผนและกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นความคิดและแรงจูงใจให้ประชาชนได้ตระหนักเห็นความสำคัญด้านการศึกษาของบุตรหลาน

(4) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและให้โอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2551, หน้า 43) กล่าวว่า งานสัมพันธ์ชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน ผู้บริหารจะต้องมีความเชื่อและศรัทธาว่า ชุมชนเป็นเจ้าของสถานศึกษา สถานศึกษามีอิสระในเชิงวิชาการ และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และต้องมีการเสริมสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ (2552, หน้า 20) ได้กล่าวว่า งานสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ด้วยดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนกับสถานศึกษาได้แก่ งานหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆที่สถานศึกษาจัดให้ ครู อาจารย์ และนักเรียน มีส่วนร่วมในการบริการชุมชน งานประเพณีต่างๆ ของชุมชนที่สถานศึกษามีส่วนร่วมกับชุมชน งานสมาคมผู้ปกครองและครู งานสมาคมศิษย์เก่า

สรุป ความหมายของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หมายถึง กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาและเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

2. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2551, หน้า 46) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และใช้กระบวนการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ระหว่างโรงเรียนและชุมชนทำให้ชุมชนรับรู้และเกิดความสนใจที่จะให้การสนับสนุน และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยสื่อหลายประเภท เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่อบุคคล สื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งกิจกรรมตามหลักสูตร และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ และปัจจัยที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือ บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน คณะครูในโรงเรียน และประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะครู นับว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คุณภาพของโรงเรียน ครู และนักเรียนเป็นสื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่ดีที่สุด

ชร สุนทรายุทธ (2551, หน้า 453) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีเป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชน หรือสถาบันต่างๆอันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาการศึกษาให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้น วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงดำเนินการเพื่อสิ่งต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา โรงเรียนใช้การประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในหมู่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของและเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่จะต้องให้ความร่วมมือในการจัดการและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

(2) เพื่อเป็นการแถลงหรือแจ้งข่าวสารต่างๆให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน นักเรียน และการจัดการศึกษา

(3) สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครองและประชาชนและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยอาศัยโรงเรียนเป็นทั้งศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน

(4) สร้างความเชื่อถือศรัทธา ความนิยมและความมั่นใจในโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

(5) ส่งเสริมให้ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของเด็ก ทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

(6) เพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์และเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบให้เข้าใจตรงกัน และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน

(7) ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

(8) ช่วยแก้ไขข้อขัดแย้ง และป้องกันความขัดแย้ง ข้อข้องใจและค้นหา จุดบกพร่องต่างๆ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนที่มีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป

(9) เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะเพื่อปรับปรุง ให้แนวความคิดมิใช่แต่เพียงความต้องการของครู หรือโรงเรียน

(10) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนหรือชักช่วยให้ผู้ปกครองและประชาชนเข้ามามี ส่วนช่วยเหลือกิจการต่างๆ ด้วยกำลัง จิตใจ ปัญญาความคิด วัสดุตลอดจนด้านการเงินที่โรงเรียน ขาดแคลน เพื่อโรงเรียนจะได้บรรลุในการจัดการศึกษา

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 290) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์หน่วยงานทาง การศึกษา เป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมได้รับรู้ ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของสถานศึกษา ในฐานะที่ประชาชนมีส่วนเป็นเจ้าของเช่นเดียวกัน การประชาสัมพันธ์เป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและ กันตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การประชาสัมพันธ์หน่วยงานทาง การศึกษา ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาเป็นหลัก ซึ่งเป็นที่สนใจของบุคคลที่ เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในด้านการประชาสัมพันธ์และเลือก รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ควรจัดเหตุการณ์พิเศษขึ้นในสถานศึกษาด้วยการสร้าง ภาพลักษณ์ งานประชาสัมพันธ์จะดำเนินการไปด้วยจะต้องมีการเลือกสรรครูอาจารย์ในสถานศึกษา ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาร่วมเป็นทีมงานทั้ง โดยมุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

พอดา บุตรสุทธีวงศ์ (2553, หน้า 18) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นกระบวนการที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจที่ ถูกต้อง อันจะส่งผลการได้รับความร่วมมือ สนับสนุน ความเอื้ออาทรอันจะมีผลต่อการหยั่งรากฝัง ลึกของสัมพันธภาพของกันและกัน

วิจิตร อวกุล (อ้างถึงใน อัญชลี โพธิ์ทอง, 2555, หน้า 206) กล่าวว่า การ ประชาสัมพันธ์โรงเรียนมิได้มีความหมายเพียงการโฆษณาชื่อเสียง กิจกรรม หรือการเผยแพร่ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรงเรียนให้ประชาชนทราบเท่านั้น ความมุ่งหมายของการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนก็เพื่อ

(1) เพื่อให้ให้นักเรียนครูอาจารย์ ผู้ปกครอง เข้าใจระเบียบ เหตุผลและความ จำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบ ให้รู้ให้เข้าใจเพื่อให้เกิดการร่วมมือในการปฏิบัติ

(2) เป็นการรายงานให้ครู นักเรียนผู้ปกครอง ประชาชน ได้ทราบเกี่ยวกับการ ดำเนินงาน และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

(3) เป็นการสร้างชื่อเสียง เกียรติคุณ ความเชื่อถือ เลื่อมใส ความนิยม มั่นใจ ในโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วไป

(4) ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ เป็นหน้าที่ในฐานะประชาชนคนหนึ่งในท้องถิ่นที่จะต้องให้ความร่วมมือความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมดูแลและช่วยจัดการศึกษาของโรงเรียน

(5) เชิญชวนและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือ เกื้อกูล โรงเรียนในเรื่องการของศึกษา อาจเป็นการช่วยเหลือในเรื่องกำลังกาย จิตใจ วัสดุ แรงงาน ตลอดจนเงินตรา

(6) ส่งเสริมให้ครูกับนักเรียนและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาการศึกษาของเด็ก ครู โรงเรียน และบ้าน

(7) เพื่อให้โรงเรียนดำเนินนโยบายเปิดประตู (open door policy) โดยเป็น ศูนย์การบริการประชาคมทางด้านการศึกษา วัฒนธรรมและบริการ

(8) เพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั้น ได้อย่างแท้จริง

(9) ช่วยแก้ไขจุดบอดเป้าความขัดแย้งบรรดาข้อข้องใจทั้งหลายในแง่ต่างๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ประชาชนมีต่อโรงเรียนให้สิ้นไป ให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความชื่นชมมีความเชื่อถือและยกย่อง เพื่อเรียกร้องการสนับสนุน

(10) เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นทั่วไปอย่างไม่จำกัด โดยถือว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน เพื่อชุมชน บริหารโดยผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น

(11) เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้เป็นที่ไปตามแนวคิด ความต้องการของสังคมท้องถิ่นชุมชน มิใช่เพียงแต่เป็นที่ไปตามความต้องการของครูหรือโรงเรียนเท่านั้น

สรุป การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ ความเคลื่อนไหว ความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความร่วมมือ สนับสนุนจากชุมชน ในกิจกรรมของสถานศึกษา

2.2 การให้บริการชุมชน

เดือนใจ แก้วประเสริฐ (2544, หน้า 16) กล่าวว่า การให้บริการชุมชนของโรงเรียน คือ การให้บริการอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ความรู้ คำแนะนำ และแรงงาน บุคลากร โดยมีหลักว่า บริการให้ทั่วถึง รวมทั้งการให้บริการด้านข่าวสาร ข้อมูลวิชาการ ด้านอาชีพ

การให้คำปรึกษาหารือหรือการให้บริการทางด้านสวัสดิการ เพื่อแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ที่ฝึกสอน
หย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำบ้าน
น้ำสะอาด เป็นต้น

สถาพร คุ่มไพรี (2544, หน้า 29) กล่าวว่า การให้บริการแก่ชุมชน คือ
การให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การใช้
บริการทางวิชาการ การแนะนำ หรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน การให้บริการอาคาร
สถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์

วีระ อิมวิเศษ (2545, หน้า 29-31) กล่าวถึง การให้บริการชุมชนของโรงเรียน
ได้แก่ การให้บริการด้านการให้การศึกษา การให้บริการด้านพัฒนาชุมชนและร่วมกิจกรรมชุมชน
การให้บริการด้านส่งเสริมเศรษฐกิจและอาชีพ การให้บริการด้านการอนุญาตใช้อาคารสถานที่และ
วัสดุอุปกรณ์

นิวา อารีกิจ (2545, หน้า 35) กล่าวถึง การให้บริการชุมชนของโรงเรียน ได้แก่
ด้านบริการการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านโภชนาการและ
อนามัย

นุชนาฏเรขา สุขดา (2547, หน้า 8) กล่าวว่า การให้บริการชุมชน หมายถึง การ
ให้บริการด้านต่างๆ แก่ ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การใช้บริการทาง
วิชาการการให้คำแนะนำปรึกษาหารือ การให้บริการอาคารสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 258-259) กล่าวถึง สิ่งที่โรงเรียน
สามารถให้บริการแก่ชุมชนนั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบแบบแผน ซึ่งได้แก่

(1) วิชาการ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนใน
การเผยแพร่ความรู้ ความคิด และทักษะบางอย่างให้แก่ชุมชน เช่น การเผยแพร่ความรู้เรื่องแผน
การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร การอบรมเด็กและเยาวชน การศึกษานอกโรงเรียน

(2) บุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียน อาจให้ครู เจ้าหน้าที่โรงเรียน
และนักเรียนไปช่วยกันพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนใน
โรงเรียน

(3) การเงิน ข้อผู้บริหารสถานศึกษาต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง ไม่ให้เป็นการจัด
ต่อกฎหมายและระเบียบแบบแผน เงินที่จะนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชน จะต้องเป็นเงินที่
กฎหมายและระเบียบแบบแผนเปิดทางให้เท่านั้น เช่น เงินที่มีผู้บริจาคซึ่งประสงค์ที่จะให้โรงเรียน
นำไปใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชน

(4) วัสดุ มีข้อควรระวังเช่นเดียวกับเรื่องการเงิน

(5) การให้ความร่วมมือร่วมใจ หรือให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องสำคัญ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ถ้าโรงเรียนแสดงออกซึ่งความร่วมมือร่วมใจ หรือให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชน ชุมชนย่อมจะมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน มองโรงเรียนในทางดี ชุมชนก็สนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

พอลดา บุตรสุทธีวงศ์ (2553, หน้า 101) กล่าวว่า การให้บริการชุมชน ตามความสามารถที่ทางโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ เช่น การให้บริการข่าวสารข้อมูล วิชาการ วิชาชีพ การให้คำแนะนำปรึกษาหรือ การให้บริการด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สนามกีฬา อาคารเรียน หรือช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน ถังน้ำสะอาดให้บริการสำหรับดื่ม เป็นต้น

สรุป การให้บริการชุมชน หมายถึง การอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านสุขอนามัยและนันทนาการ ศิลปกรรม ประเพณี การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศ แก่ชุมชน

2.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 250) กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือกับชุมชนจะสำเร็จได้ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนเป็นสมาชิก เป็นผู้นำหรือเป็นกรรมการของชมรมหรือสมาคม ที่เหมาะสมในการที่โรงเรียนจะให้การศึกษาหรือร่วมมือเกี่ยวข้องกับ ในชุมชนแต่ละแห่ง อาจมีชมรมหรือสมาคมที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของชุมชนหรือทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน โรงเรียนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนเข้าเป็นสมาชิกของชมรมหรือสมาคมต่างๆ เหล่านั้น หากพิจารณาแล้วเห็นว่าผลงานของชมรมหรือสมาคมนั้นมีประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ส่วนร่วมของชุมชนและประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 55 และ 63) ให้ความหมายว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ถือเป็นงานหลักที่มีผลต่อการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนควรจะให้ความสำคัญและถือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะถ้าโรงเรียนกับชุมชนมีการร่วมกิจกรรมต่างๆ กันแล้ว ความรู้สึกผูกพัน ความรักใคร่หวงแหนก็ย่อมเกิดขึ้น ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของบุคลากรในโรงเรียนนั้น ทุกกิจกรรมสามารถที่จะเข้าร่วมได้ โดยการเรียนรู้จากคนในท้องถิ่น เพื่อให้ทราบข้อปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างถูกต้องมั่นใจ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย อย่างเช่น ชุมชนมุสลิม นั้น สถานศึกษาสามารถนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สรุป การร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้เกิดความผูกพัน และมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, หน้า 267) สรุปเรื่องชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน จำแนกออกได้เป็น 18 เรื่อง โดยจัดกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 4 กลุ่ม คือ

(1) มีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจ ได้แก่ การเป็นคณะกรรมการของโรงเรียน การมาร่วมประชุมกับทางโรงเรียน การให้ความคิดเห็นและการวางแผนงานให้กับโรงเรียน

(2) มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินงาน ได้แก่ การบริจาคเงิน/วัสดุสิ่งของและการช่วยหาทรัพยากรให้กับทางโรงเรียน การเข้ามาช่วยเหลือด้วยแรงงาน การช่วยประสานงานกับคนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ การร่วมทำกิจกรรมตามที่โรงเรียนมอบหมาย การมารับส่งบุตรหลานและดูแลระหว่างที่อยู่โรงเรียน การช่วยดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียน การให้ความอุปถัมภ์แก่ทางโรงเรียน การเข้ามาให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและให้บริการด้านสาธารณสุขโรค การเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน

(3) มีส่วนร่วมควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ การให้ข่าวสารที่เป็นการสะท้อนภาพการทำงานของโรงเรียน การร้องเรียนต่อทางโรงเรียน การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและครู

(4) มีส่วนร่วมรับบริการและประโยชน์จากโรงเรียน ได้แก่ การเข้ามาใช้บริการของโรงเรียน การเข้ามาเป็นลูกค้าจ้างรายวันของโรงเรียน

จากเรื่องชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั้ง 18 เรื่อง พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการบริจาคเงินและวัสดุสิ่งของให้กับทางโรงเรียนมากที่สุด โดยเฉพาะการร่วมบริจาคในช่วงที่โรงเรียนมีกิจกรรมสำคัญ เช่น ช่วงที่โรงเรียนจัดงานวันเด็กหรือจัดงานประจำปีของโรงเรียน แต่การมีส่วนร่วมด้วยการบริจาดดังกล่าวจะได้รับการร่วมมือจากชุมชนอย่างมากเมื่อโรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าไปขอความร่วมมือจากชุมชน

สมพงษ์ โตโพธิ์ไทย (2550, หน้า 127) ได้สรุปเรื่องชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

- (1) การเข้ามาเป็นคณะกรรมการของโรงเรียนและกรรมการมูลนิธิ
- (2) การมาร่วมประชุมกับทางโรงเรียน
- (3) การให้ความคิดเห็นและการวางแผนงานให้กับโรงเรียน

- (4) การบริจาค/วัสดุสิ่งของและการช่วยหาทรัพยากรให้กับ โรงเรียน
- (5) การเข้ามาช่วยเหลือด้วยแรงงาน
- (6) การช่วยประสานงานกับคนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ
- (7) การมาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน
- (8) การร่วมทำกิจกรรมตามที่โรงเรียนมอบหมาย
- (9) การร้องเรียนต่อทางโรงเรียน
- (10) การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและครู
- (11) การมารับมาส่งบุตรหลานและดูแลระหว่างที่อยู่โรงเรียน
- (12) การช่วยเหลือความปลอดภัยของนักเรียน
- (13) การเข้ามาบริการด้านสุขภาพอนามัยและสาธารณสุข
- (14) การเข้ามาให้บริการของโรงเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 261) ได้กล่าวถึง กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์กับ

ชุมชนมีดังนี้

- (1) ปรับปรุงโรงเรียนให้สะอาด มีลักษณะเป็นที่เชื่อถือ
- (2) ต้อนรับผู้ปกครองอย่างเป็นกันเอง
- (3) เชิญผู้ปกครองไปเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียนโดยไม่มีพิธีรีตอง
- (4) ประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละครั้ง
- (5) แสดงกิจกรรมประจำปี หรือภาคเรียน เช่น นิทรรศการและกีฬา
- (6) จัดกิจกรรมพิเศษ เช่น งานลูกเสือ หรืออาราธนาพระสงฆ์มาให้การอบรม

ตั้งสอนเด็ก

- (7) ร่วมกิจกรรมตามเทศกาลของท้องถิ่น
- (8) โรงเรียนบำเพ็ญประโยชน์ สุขาภิบาล สวัสดิภาพและความปลอดภัย
- (9) ช่วยเหลือชุมชนเมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้น
- (10) ให้เอกสารเผยแพร่
- (11) จัดงานสังสรรค์ชุมชนนุศิษย์เก่า
- (12) ครูออกประชาสัมพันธ์ตามชุมชน
- (13) จังหวัดประกาศเกียรติคุณเมื่อมีผู้เสียสละบำรุงการศึกษาของโรงเรียน
- (14) โรงเรียนจัดปฐมนิเทศขอความร่วมมืออุปการะ โรงเรียนจากนักเรียนที่

เรียนจบ

- (15) ครูดำรงตนในหลักสังกัดหัวข้อ 4

- (16) รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
- (17) จัดทำป้ายประกาศกิจการของโรงเรียน
- (18) ตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู

สรุป การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับโรงเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็น สนับสนุน ส่งเสริม ในการพัฒนาโรงเรียน

2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

พินิจดา วีระชาติ (2542, หน้า 51-71) ได้สรุป ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ว่า เพื่อเป็นการสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะความสัมพันธ์จะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มาร่วมมือปฏิบัติกิจการต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกันตามที่กำหนด โรงเรียนต้องสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนที่เป็นการสร้างเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การศึกษานอกสถานที่ และการท่องเที่ยวพักผ่อนในสถานที่ต่างๆ ของชุมชน การเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในงานเทศกาลต่างๆ การจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ผลงานโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับการที่นักเรียนจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นอยู่ในชุมชน และเป็นปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชนให้ชุมชนเป็นห้องเรียน เป็นสถานที่ศึกษาทำความเข้าใจปัญหาสภาพแวดล้อมที่แท้จริง และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนให้กับนักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติจริง เช่น ประกอบอาชีพ บุคคลตัวอย่างของชุมชนเป็นต้น เชิญพ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลผู้สนใจเข้าชมผลงาน

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2544, หน้า 122-123) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาจะต้องมีแนวนโยบายในการเปิดประตูออกสู่ชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน ด้านการเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน ด้านการเป็นแหล่งส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม ด้านการเป็นศูนย์รวมเกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพ และด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

พอดตา บุตรสุทธีวงศ์ (2553, หน้า 101) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดงานประจำปี การจัดงานวันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันลอยกระทง วันหล่อเทียนพรรษา วันไหว้ครู วันแจกประกาศนียบัตร จัดทัศนศึกษาชุมชน การพัฒนาชุมชนการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

สรุป การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่สร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. ขอบข่ายการบริหารการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 , หน้า 93) กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 โดยกำหนดขอบข่ายงานงานชุมชนภาคีและเครือข่ายไว้ 5 ด้านดังนี้

- (1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.1) การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.1.1) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และสภาพแวดล้อมของชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.1.2) การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเป็นสายลักษณะอักษร
 - (1.1.3) การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมของชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.1.4) การจัดระบบฐานข้อมูล และสารสนเทศ
 - (1.1.5) การพัฒนาข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน
 - (1.2) การดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.2.1) มีการส่งเสริม สนับสนุน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.2.2) มีแผนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและภาคีเครือข่าย
 - (1.2.3) การให้ชุมชน ภาคีเครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน
 - (1.2.4) มีการดำเนินการตามแผน
 - (1.2.5) มีการประเมินและติดตามผล
- (2) การให้บริการชุมชน
 - (2.1) การให้บริการด้านวิชาการ
 - (2.2) การให้บริการด้านอาคารสถานที่
 - (2.3) การให้บริการด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์
 - (2.4) การให้บริการด้านบุคลากร

- (2.5) การให้บริการด้านอื่นๆ
- (3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
 - (3.1) โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน
 - (3.1.1) มีการบริการข่าวสารแก่ชุมชน
 - (3.1.2) มีหลักฐานการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน
 - (3.1.3) ชุมชนยังให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม
 - (3.1.4) ชุมชนยังมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
 - (3.1.5) มีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมพัฒนาชุมชน
 - (3.2) โรงเรียนให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
 - (3.2.1) มีการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาชุมชน
 - (3.2.2) มีหลักฐานการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาชุมชน
 - (3.2.3) มีผลงานปรากฏ
 - (3.2.4) โรงเรียนยังเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง
 - (3.2.5) โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี
- (4) การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
 - (4.1) การจัดตั้งองค์กร เพื่อสนับสนุนโรงเรียน
 - (4.1.1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กร เพื่อสนับสนุนโรงเรียน
 - (4.1.2) มีหลักฐานการจัดตั้งองค์กรที่มีโชตินิติบุคคลเพื่อสนับสนุนโรงเรียน
 - (4.1.3) มีองค์กรที่เป็นนิติบุคคลเพื่อสนับสนุนโรงเรียน
 - (4.1.4) นอกจากระดับมาตรฐาน 3 แล้ว ยังมีผลงานที่สนับสนุนโรงเรียน
 - (4.1.5) องค์กรนั้นยังได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน
 - (4.2) โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
 - (4.2.1) ชุมชนให้การสนับสนุนโรงเรียน
 - (4.2.2) นอกจากระดับมาตรฐาน 1 แล้ว ยังมีชุมชนสนับสนุนโรงเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้
 - (4.2.3) การสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน
 - (4.2.4) ได้รับความร่วมมือ และการสนับสนุนจากชุมชนอย่างหลากหลาย

(4.2.5) ได้รับความร่วมมือ และการสนับสนุนจากชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(5) การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

(5.1) มีการประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่ายโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้

(5.2) มีการประเมินผลในระดับหน่วยงานย่อยภายในโรงเรียน

(5.3) มีการประเมินในรูปแบบของคณะกรรมการ

(5.4) มีการวิเคราะห์ผลการประเมินการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

(5.5) มีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

พอดา บุตรสุทธีวงศ์ (2553, หน้า 99-101) กล่าวว่า ขอบข่ายการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้สอดคล้องกับการบริหาร โรงเรียน ครอบคลุมงาน 4 ด้านดังนี้

(1) งานวิชาการ หมายถึง การที่โรงเรียนอาศัยชุมชน ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการให้แก่โรงเรียน โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน ปรชาญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิความรู้ทั้งหลายในชุมชนมาร่วมในการพิจารณาร่างหลักสูตรท้องถิ่น อันเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องวางแผนจัดทำหลักสูตรของท้องถิ่น หลักสูตรส่วนกลาง ทางโรงเรียนอาจนัดพบ เชิญผู้ทรงคุณความรู้ทั้งหลายมาร่วมประชุม ร่วมกันวางแผน หรือจัดสัมมนา ระดมสมองเพื่อระดมความคิดดีๆ อันจักส่งผลให้การจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนของทางโรงเรียน สถานศึกษาเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ตามสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของท้องถิ่น

(2) งานงบประมาณ ทางชุมชนอาจจะร่วมมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่โรงเรียน จะเห็นได้จากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล บางแห่ง จัดสรรเงินอุดหนุนเงินงบประมาณในการก่อสร้างหรือให้ทุนการศึกษา หรือจัดซื้อจัดหา อุปกรณ์การศึกษาต่างๆ ให้แก่ทางโรงเรียน หากทางโรงเรียนได้ผูกสัมพันธ์ไมตรีไว้กับชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแน่นเหนียวย่อมจะได้รับความเห็นอกเห็นใจ ผู้บริหารท้องถิ่นมีส่วนร่วมสนใจเข้าใจ และให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดี ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็จะสวยงามมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงเป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้เรียนก็พลอยได้รับอันานิสงส์ ได้รับผลประโยชน์จากความอนุเคราะห์ช่วยเหลือของชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่

(3) งานบริหารบุคคล (และทรัพยากรมนุษย์) งานด้านนี้ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีโอกาสให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในหลายๆด้าน อาทิการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร โดยทางโรงเรียนส่งครูไปรับการอบรม ดูงานการพัฒนางานชุมชนและท้องถิ่น หรือ

โรงเรียนเชิงบุคคลสำคัญ ผู้ทรงคุณความรู้มาเป็นครูพิเศษช่วยสอนวิชาต่างๆ ให้แก่ทางโรงเรียน หรือทางชุมชนอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ครูและบุคลากรของโรงเรียน ได้รับความสะดวกสบาย จากการให้บริการของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ

(4) การบริหารงานทั่วไป ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถอำนวยความสะดวกต่างๆ ในด้านการบริหารงานทั่วไปให้แก่โรงเรียนในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่ทางโรงเรียนในด้านวิทยากร แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ ซึ่งได้มีการติดต่อนัดหมายกันล่วงหน้า และเมื่อทางชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแล้วทางโรงเรียนก็ยกย่องให้เกียรติ ออกเกียรติบัตร รับรอง หรือรายงานต่อผู้บังคับบัญชาระดับสูง ให้ยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ หรือให้เครื่องหมายยกย่องเชิดชูเกียรติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

สรุป ขอบข่ายการบริหารการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หมายถึง วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ให้มีใจเข้าใจ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดี ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็จะสวยงามมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 220) ปัจจัยที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน คณะครูในโรงเรียนและประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะครูนับว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การประชุมพบปะกัน การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน การไปเยี่ยมถึงบ้าน และอีกทางด้านหนึ่งคือการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ซึ่งถือว่าการถ่ายทอดนโยบายต่างๆ ของโรงเรียนออกสู่ชุมชนทั้งด้านการศึกษา เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการการจัดกิจกรรมสนับสนุนกีฬาและทางด้านการช่วยเหลือจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดงานวันเด็ก งานวันสำคัญต่างๆ ส่วนภารกิจการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่สำคัญประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ภายนอกโรงเรียน ซึ่งทั้งสองอย่างนั้นเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีของบุคคลในโรงเรียนและชุมชน อันจะนำความร่วมมือและช่วยเหลือกันในโอกาสต่อไป

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 240) ได้ให้ความหมาย ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาชุมชนและสังคมโรงเรียนมี

ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในทุกๆด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำของโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งและยังมีบทบาทในฐานะผู้นำของชุมชนอีกด้วย นอกจากการบริหารงานภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็ต้องมีจุดมุ่งหมายและกระบวนการต่างๆ โดยผู้บริหารต้องให้ทุกคน ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันกับสำนักงาน

มงคลธร บัวประทุม (อ้างใน พอดดา บุตรสุทธีวงศ์, 2553, หน้า 135-136) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น มีปัจจัยอันเป็นเงื่อนไขการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์

(1) ท่าทีของผู้บริหารโรงเรียนและครู ท่าที ลีลา การกระทำที่แสดงออกต่อชุมชนว่ามีความจริงใจ และเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด การไม่แปลกแยกจากวัฒนธรรมชุมชน และการแสดงออกถึงความเคารพในศักดิ์ศรีของชาวบ้าน จะเป็นกลไกนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

(2) การสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกของชุมชน ครูและผู้บริหารโรงเรียนควรเข้าหา เข้าใจ เข้าถึง ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชนก่อน ทำอย่างไรให้เกิดความรู้ ความรัก ความสนิทสนม ก่อเกิดทั้งน้ำใจไมตรีความมีสมานฉันท์เชิงญาติมิตร

(3) ความเชื่อความศรัทธา ที่ชุมชนมีต่อ โรงเรียน โดยเกิดจากการทำงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เสียสละอุทิศและทุ่มเทเพื่อบุตรหลานของชุมชนผนวกกับการเป็น ตัวแบบต้นแบบที่ดีจนเป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ เชื่อมือ เชื่อมั่น ว่าเป็นที่พึ่งของบุตรหลานชุมชนได้ จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือด้วยดี

(4) การให้บริการทางวิชาการ โดยทำให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นศูนย์รวมทางวิชาการ แหล่งรวบรวมข้อมูล ศูนย์รวมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยมีครูเป็นผู้นำทางปัญญาสามารถตอบสนองความต้องการทางประชาชนได้เต็มศักยภาพ เช่น ห้องสมุด อิเล็กทรอนิกส์ แปลงสาริตทางการเกษตร แหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวมุนไพร

(5) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชน ในรูปแบบกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การแสวงหาเครือข่าย เช่น Sister Schools เป็นต้น หรือมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันจัดการศึกษาพัฒนาโรงเรียน จัดการเรียนการสอนทั้งรูปแบบ กำกับ ส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

(6) การประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียน ควรสร้างความเข้าใจที่ดีต่อชุมชน เพราะอาจมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เข้าใจตรงกัน อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โรงเรียนควรมีรูปแบบประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายให้เข้าถึงชุมชนได้ทุกที่ ทุกเมื่อ ทุกโอกาสที่เหมาะสม

(7) กิจกรรมที่โรงเรียนจัดต้องสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน มากกว่าที่โรงเรียนจะได้รับฝ่ายเดียว สำคัญต้องสอดคล้องกับปัญหาปากท้อง เศรษฐกิจ และชีวิตจริง จะเห็นได้ว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ยั่งยืนต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และนักเรียน ต้องมุ่งมั่น จริงใจ และต่อเนื่องจึงจะส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันในลักษณะกัลยาณมิตรอย่างยั่งยืน

สรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หมายถึง ปัจจัยที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีของบุคคลใน โรงเรียนและชุมชน อันจะนำความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

ประเวศ วะสี (2542, หน้า 68) ได้กล่าวว่า การคิดและทำแบบแยกส่วนทำให้ไม่มีพลังกุญแจก็คือการเชื่อมโยงกายกับใจ คนกับสังคม คนกับสิ่งแวดล้อม เมืองกับชนบท เศรษฐกิจกับสังคมวัฒนธรรม การศึกษากับสังคมเศรษฐกิจ และคนกับคน หรือที่เรียกว่าการถักทอทางสังคม สังคมกำลังเผชิญหน้ากับปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อนอย่างยิ่ง เกินกว่าที่สถาบันใดๆ ในสังคมตามลำพังจะแก้ไขได้สำเร็จ ดังจะเห็นได้ว่ารัฐบาลก็ไม่มีพลังที่จะแก้ปัญหา มีพลังอย่างเดียวที่จะแก้ปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อนนี้ได้ คือ พลังทางสังคม (Social Energy) ซึ่งเกิดจากการร่วมคิดร่วมทำหรือการสร้างทุนทางสังคม หรือการถักทอทางสังคม

ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ (2544, หน้า 58-63) กล่าวว่า องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมไม่มีสถาบันหรือองค์กรใดที่สามารถหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ สถาบันหรือองค์กรนั้น การบริหารจะสัมพันธ์กับเวลา สถานที่ และสถานการณ์ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและพลังอื่นๆ องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อการบริหารในหลายด้านๆ ชุมชนมีอิทธิพลต่อโรงเรียน และโรงเรียนมีอิทธิพลต่อชุมชน พลังทางสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ วัฒนธรรมนิยมประเพณีทางสังคม ค่านิยมทางการศึกษา โครงสร้างภาวะผู้นำ ทรัพยากรวัสดุและมนุษย์ สถานะของการบริหารในแต่ละโรงเรียน

ธรร สุนทรายุทธ (2551, หน้า 99-106) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ภายนอกองค์กร สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษาเพราะ

สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งทรงพลังของระบบการศึกษา เป็นแหล่งทรัพยากร ค่านิยม เทคโนโลยี ความต้องการความเป็นประวัติศาสตร์ที่บีบบังคับและสร้างโอกาสในการดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมจะมีผลบังคับพฤติกรรมของสถานศึกษา คือ ทั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยสภาพแวดล้อมเฉพาะเรื่องภายนอก ต่างมีอิทธิพลต่อโครงสร้าง และกิจกรรมของสถานศึกษา สภาพสังคม กฎระเบียบ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สถิติจำนวนประชากร และเทคโนโลยี ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นพลังที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสถานศึกษาและสรุปความสำคัญของสภาพแวดล้อมนอกโรงเรียนดังนี้

(1) สถานศึกษาจะต้องเป็นระบบเปิด เพราะความอยู่รอดของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

(2) อิทธิพลของสภาพแวดล้อมเกิดจากระดับทางสังคม ที่มีความแตกต่างกันและมีผลกระทบต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา

(3) สภาพแวดล้อมจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ 2 มิติ คือ มิติของภาระหน้าที่ และมิติสถาบัน

(4) ภาระหน้าที่ หมายถึง สถานการณ์ภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับการกำหนดเป้าหมาย ทั้งที่เป็นผลสัมฤทธิ์ ความมีประสิทธิภาพ และความอยู่รอดของสถานศึกษา

(5) ข้อมูลสารสนเทศเป็นสภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง แหล่งข้อมูล ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ ดังนั้นความซับซ้อน ความมีเสถียรภาพ และความไม่แน่นอน จึงเป็นความคิดหลักของรูปแบบนี้

(6) การพึ่งพาทรัพยากร หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ขาดแคลนทรัพยากรที่นำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

(7) ในทางตรงกันข้ามกับภาระหน้าที่ ทฤษฎี สถาบัน สภาพแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับกฎ ระเบียบข้อบังคับและเงื่อนไขที่จำเป็นได้แก่ กฎหมาย สังคม วิชาชีพ และการเมืองการปกครองที่ใช้เป็นบริบทขององค์กร

(8) ทฤษฎีสถาบัน ยืนยันว่าโครงสร้างและกระบวนการของสถานศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐาน ค่านิยม และอุดมการณ์ทางสังคม สำคัญสำคัญของทฤษฎีนี้ อยู่ที่ว่าสภาพแวดล้อมที่เป็นประเพณีของสถานศึกษาจะใช้ยึดเหนี่ยวได้ดีกว่าวัตถุประสงค์

(9) สถานศึกษาจัดการบริหารสิ่งแวดล้อมภายใน เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการแข่งขันกับภายนอก

(10) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงจะเป็นการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ

โบว์ดิชและบรูโน (อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2557, หน้า 152) กล่าวว่า ปัจจุบันแนวคิดในการบริหารสถานศึกษาได้พัฒนาเป็นระบบเปิด สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ใน สิ่งแวดล้อมได้ แนวคิดระบบเปิดให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับ สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเพราะมันมีอิทธิพลต่อ โครงสร้างและระบบการบริหาร สถานศึกษา ดังนั้น พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาจึงเกิดจากอิทธิพลของระบบ ในสถานศึกษาผนวกกับสิ่งแวดล้อม

สรุป ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ สถานศึกษา เช่น สิ่งแวดล้อม ในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ประชากร การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผล กระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาและช่วยส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในปัจจุบันและ อนาคต

1.1 ด้านเศรษฐกิจ

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, หน้า 53) ได้สรุปว่า การศึกษากับเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ เกี่ยวเนื่องกัน โดยการศึกษาช่วยพัฒนาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเพื่อเข้าไปสู่ระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นแหล่งส่งเสริมวิสาหกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะที่เศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยที่ ช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาได้มากขึ้น แต่กรณีที่ไม่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจปัจจัยนี้ ก็อาจทำให้เกิดการชะงักทางการศึกษาได้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนกับ โรงเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเศรษฐกิจเป็นดัชนีสำคัญที่แสดงถึงระดับคุณภาพ ชีวิตของคนในชุมชน และเศรษฐกิจในชุมชนเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความพร้อมที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมกับ โรงเรียน

สมพงษ์ โตโพธิ์ไทย (2550, หน้า 119) กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจนับเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียน เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชน กับ โรงเรียนมักเป็นการเข้ามาสนับสนุนด้านการเงินเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้น้อย มีการเคลื่อนย้ายของประชากรต่างถิ่นเข้า-ออกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการ สนับสนุนด้านการเงินจึงขึ้นกับผู้ปกครองในแต่ละระยะที่มีปัจจัยช่วยในการสนับสนุน

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 256-257) กล่าวว่า ปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนเป็น ปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่ง เพราะถ้าผู้ปกครองยากจนขอม ไม่มีเวลาที่จะสนใจกับงานของ โรงเรียน แม้ทาง โรงเรียนจะส่งเสริมการศึกษาภาคค่ำ ผู้ปกครองประเภทนี้จำเป็นต้องสนใจเรื่องการทำมาหา

กิน ปลีกเวลามาเรียนได้อีกเพราะกำลังภายในนั้นหมายถึงเงินที่จะมาใช้จุนเจือครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้ก็จำเป็นต้องค่อยเป็นค่อยไป ผู้ที่พร้อมก็คงมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้บ้าง

ณัฐรัฐ ธนธิตกร (2556, หน้า 32-34) กล่าวถึง ปัจจัยเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการศึกษาประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ต้องรองรับการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจสถานศึกษาต้องผลิตคนให้มีทักษะและประสบการณ์ตามความต้องการแรงงานของภาคต่างๆ ที่ส่งเสริมการเติบโตของระบบเศรษฐกิจ

(2) รายได้ของรัฐ ย่อมส่งผลต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนานโยบายด้านการศึกษาในด้านการวางแผนงบประมาณที่ต้องมุ่งเน้น ส่งเสริมให้สำเร็จ

(3) การจัดสรรงบประมาณของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านการจัดการศึกษาระบบประมาณที่จะได้รับจะทำให้ภาคการศึกษามีการพัฒนาหรือไม่มีการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน และทรัพยากรด้านอื่นๆ

(4) รายได้ของท้องถิ่น ถือเป็นองค์กัรหลักในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของท้องถิ่นหากท้องถิ่นมีรายได้ดีการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาก็จะได้แนวคิดและงบประมาณ ทรัพยากรท้องถิ่นที่เจริญทางเศรษฐกิจย่อมสนับสนุนการศึกษาให้มากขึ้น

(5) รายได้ของประชาชน มีส่วนที่จะทำให้ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงในแง่การส่งเสริมและการผลักดันระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การที่รายได้ของประชาชนไม่ดี ปัญหาการลาออกกลางคันของเด็กนักเรียนก็มีตามมา หากรายได้ของประชาชนสูงขึ้นการศึกษาขยายตัวมากขึ้น ความต้องการสูงการศึกษาที่มากขึ้น

กล่าวโดยสรุปเศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตนั้น เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงในตัวอง โครงสร้างด้านต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ ประชาชนในประเทศมีความอยู่ดีกินดี และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น บริบทด้านเศรษฐกิจจึงส่งผลต่อทรัพยากรนำเข้าและรับผลผลิตจากการศึกษาเข้าเป็นปัจจัยการผลิตของภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การศึกษาต้องทำตามความต้องการของเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอน โดยสถานศึกษาจะต้องผลิตคนให้มีทักษะและประสบการณ์ตามความต้องการของแรงงานของภาคต่างๆ สามารถทำวิจัยการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อทางเศรษฐกิจ จนผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติตอบสนองเศรษฐกิจ

สรุป ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านการเงิน และด้านทรัพยากรต่างๆ ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการพัฒนาการศึกษา

1.2 การเมืองการปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 8) ได้กล่าวถึง การเมืองการปกครอง ดังนี้

(1) การเมืองมีบทบาทสำคัญมากในสังคมไทย ผู้มีอำนาจทางการเมืองของไทยยังยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ โดยใช้เงินเป็นเครื่องสะสมบารมี นอกจากนี้ผู้มีอำนาจไม่ค่อยกล้าตัดสินใจ และเผชิญหน้ากับปัญหา จึงมีผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ซึ่งต้องการการตัดสินใจที่ฉับไว และอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล

(2) ประชาชนยังไม่เข้าใจเรื่องประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ทั้งในเชิงรูปแบบและเนื้อหา และการถ่ายทอดอุดมการณ์ตามระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากรัฐได้ใช้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่เชื่อฟัง ว่าง่ายและไม่วิสัยทัศน์มาเป็นเวลานาน

(3) การแทรกแซงทางการเมืองในการศึกษาเป็นสิ่งที่ฝ่ายการศึกษาจะต้องพิจารณาให้ดี การกำหนดพระราชบัญญัติการจัดตั้งสถานศึกษาใหม่ควรให้รัดกุม เพื่อป้องกันมิให้นักการเมืองใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกสำหรับการหาเสียงให้ตัวเองหรือพรรคพวกตัวเอง

(4) ในโลกปัจจุบันวิถีชีวิตคนมีแนวโน้มเป็นปัจเจกชนนิยม และมีความเชื่อมั่นในความคิดของตนมากขึ้น ความเป็นตัวของตัวเองเป็นสิ่งที่ดี แต่ความใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกัน โดยนิสัยของคนไทยมักเชื่อฟังผู้นำหรือผู้มีอำนาจเหนือกว่าเท่านั้น การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นยังนับว่าพัฒนาได้น้อยมาก ยังมีความเป็นตัวของตัวเองหรือยึดถือตราค่อนข้างมาก ทำให้เกิดปัญหาการขัดแย้งกันอยู่เสมอ

(5) วิฤตติศรัทธาในระบบการเมืองการปกครอง ประชาชนโดยทั่วไปได้เกิดการตื่นตัวสนใจในทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ทั้งยังมีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น แต่ภาวะทางการเมืองของประเทศสะท้อนภาพแห่งการทุจริต การแก่งแย่งเพื่อตักตวงผลประโยชน์ ความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารและแก้ไขปัญหา การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกท้อถอยและสิ้นหวังของชนในชาติ ซึ่งย่อมจะบั่นทอนการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในระยะยาว

ฉัตรรัฐ ธนชิตกร (2556, หน้า 35-36) กล่าวว่า ระบบการเมืองการปกครองที่มีการร่วมกลุ่มของประเทศอาเซียนมาถึงคงต้องมีแนวปฏิบัติเรื่องของแนวมาตรฐานการปกครองอำนาจรัฐ และการใช้อำนาจของรัฐต่อนานาชาติ จะอยู่ภายใต้กรอบความตกลงที่จะนำไปสู่การกำหนดให้แต่ละประเทศใช้เป็นแบบแนวทางของการบริหารจัดการด้านการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศ เพื่อสร้างความชัดเจนให้กับสังคม ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มประเทศปัญหาของระบบการเมืองการปกครองของไทยย่อมส่งผลต่อนโยบายการศึกษาไทยทุกระดับอย่างชัดเจน ดังนั้นบริบทด้านการเมืองการปกครองที่สำคัญส่งผลต่อการศึกษา มีดังนี้

- (1) การเมืองเป็นผู้กำหนดการศึกษา
- (2) ระบบการศึกษาไทยอยู่ภายใต้กรอบของราชการ
- (3) ระบบการศึกษาไทยขาดเอกภาพและการประสานหน่วยงานผู้รับผิดชอบ
- (4) เป็นระบบที่รวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง
- (5) ระบบการเมืองการปกครองต้องรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายตามกฎหมาย

กฎหมาย

- (6) เป็นผู้จัดการโครงสร้างของการศึกษา
- (7) เป็นผู้พัฒนาจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน
- (8) เป็นผู้รับผิดชอบภารกิจทางการบริหารและตัดสินใจ

สรุป การเมืองการปกครอง หมายถึง การเมืองการปกครองของประเทศส่งผลต่อด้านการศึกษา ในการปฏิรูปหรือพัฒนาการจัดการศึกษาจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการเมือง ส่วนการเมืองการปกครองท้องถิ่นจะเข้ามาในรูปแบบการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวัด โรงเรียนกับชุมชน และด้านวัสดุสิ่งของหรืองบประมาณของโรงเรียน

2. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 158) ให้ความหมาย เกี่ยวกับประเภทของชุมชน โดยทั่วไป ชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ ชุมชนชนบท (Rural Community) กับชุมชนเมือง (Urban Community) ในการพิจารณาว่า ชุมชนใดเป็นชุมชนชนบท และชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองนั้น และสามารถใช้ตัวแปลต่างๆ ในการแยกประเภทของชุมชนนี้ได้ เช่น ขนาดความหนาแน่น ลักษณะทางนิเวศวิทยา สถานภาพทางกฎหมาย ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่การแยกประเภทโดยใช้ตัวแปลเหล่านี้ไม่สามารถทำได้ชัดเจนเนื่องจากตัวแปลหนึ่งอาจทำให้ชุมชนหนึ่งเป็นชุมชนเมือง ในขณะที่ตัวแปลอีกตัวหนึ่งทำให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนชนบทได้

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2550, หน้า 3-4) กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ไว้ในระเบียบกรุงเทพมหานครว่า ด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 และจำแนกประเภทของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ รายละเอียดดังนี้ชุมชน หมายความว่า ชุมชนแออัด ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ชุมชนชานเมือง ชุมชนเมืองและเคหะชุมชนที่กรุงเทพมหานครกำหนดขึ้น ทั้งนี้โดยทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานคร

ประเภทของชุมชนแบ่งเป็น 5 ประเภท รายละเอียดดังนี้

(1) ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนส่วนใหญ่ที่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบและชำรุดทรุดโทรม ประชาชนอยู่อย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม อันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย โดยให้ถือเกณฑ์ความหนาแน่นของบ้านเรือนอย่างน้อย 15 หลังคาเรือนต่อพื้นที่ 1 ไร่

(2) ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร หมายถึง ชุมชนที่มีบ้านจัดสรรที่เป็นบ้านที่อยู่อาศัยและดำเนินการในภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณทาวน์เฮ้าส์ ตึกแถว หรือบ้านแฝด สภาพทั่วไปควรจะต้องมีการพัฒนา เช่น ทางระบายน้ำ ขยะ ทางเท้า ซึ่งกรุงเทพมหานครพิจารณาถึงความต้องการของประชาชนและความเหมาะสมในการที่จะเข้าไปดำเนินการพัฒนา ซึ่งได้ทำเป็นประกาศกำหนดเป็นชุมชน

(3) ชุมชนชานเมือง หมายถึง ชุมชนที่กรุงเทพมหานครได้จัดทำเป็นประกาศกำหนดชุมชน โดยมีพื้นที่ดำเนินการด้านเกษตรกรรมในเขตกรุงเทพมหานครรอบนอกเป็นส่วนใหญ่ มีบ้านเรือนไม่แออัด แต่ขาดการวางแผนทางด้านผังชุมชน เช่น ทางระบายน้ำ ทางเดินเท้า เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาน้ำท่วมขัง การสัญจรไปมาของประชาชนในชุมชน

(4) ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้านเรือนน้อยกว่าชุมชนแออัด กล่าวคือน้อยกว่า 15 หลังคาเรือนต่อ 1 ไร่ แต่มีความหนาแน่นของจำนวนบ้านมากกว่าชุมชนชานเมือง และกรุงเทพมหานครได้จัดทำประกาศกำหนดเป็นชุมชน โดยที่ชุมชนดังกล่าวไม่เป็นชุมชนตามที่กล่าวมาในข้ออื่นๆ

(5) เคหะชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโครงการโดยการเคหะแห่งชาติ มีสภาพเป็นแฟลต และกรุงเทพมหานครเข้าไปดำเนินการในด้านทางระบายน้ำ ขยะ ทางเท้า เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและอื่นๆ

ขนาดของชุมชน หมายถึง ขอบเขตพื้นที่ปกครองของชุมชนที่กำหนดโดยสำนักงานเขตเจ้าของท้องที่ ซึ่งกำหนดขนาดจากจำนวนหลังคาเรือนในชุมชน ดังนี้

(1) ชุมชนขนาดใหญ่ จำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 500 หลังคาเรือน

(2) ชุมชนขนาดกลาง จำนวนบ้านระหว่าง 141-499 หลังคาเรือน

(3) ชุมชนขนาดเล็ก จำนวนบ้านไม่เกิน 140 หลังคาเรือน

เกทเซลส์ (อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2551, หน้า 185-187) กล่าวว่า โครงสร้างชุมชนมิติและแบ่งชุมชนการศึกษาออกเป็น 6 ประเภทและให้ความหมายชุมชนว่า “กลุ่มคนที่มีจิตสำนึกในเอกลักษณ์ส่วนรวม โดยผ่านปทัสถานทาง พุทธิพิสัยและจิตพิสัย ค่านิยมและแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกัน” เกทเซลส์ให้นิยามชุมชนและประเภทมีดังนี้

(1) ชุมชนท้องถิ่น (Local Community) เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านหรืออาณาบริเวณ เช่น หมู่บ้าน หรือชุมชน สถานศึกษา (School Community)

(2) ชุมชนบริหาร (Administrative Community) เกิดขึ้นมาในเอกลักษณ์ที่กำหนดขึ้นมาโดยเฉพาะในทางการเมืองการปกครอง เช่น ประเทศ เมือง และเขตพื้นที่การศึกษา

(3) ชุมชนสังคม (Social Community) เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมเฉพาะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งไม่ถูกจำกัดโดยอาณาเขตของชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนการบริหาร เช่น ชุมชนเพื่อนที่เป็นเพื่อนที่ร่วมสถาบันกันมาแต่ก่อน

(4) ชุมชนเครื่องมือ (Instrumental Community) เกิดขึ้นโยผ่านกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อมกับบุคคลอื่น ซึ่งมาอยู่ในสถานที่เดียวกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มวิชาชีพต่างๆ ครูอาจารย์ ซึ่งรวมกันเป็นชุมชนการศึกษา (Educational Community) สมาพันธ์ครู และชุมชนสาธารณกุศล

(5) ชุมชนเชื้อชาติ (Ethnic Community) เกิดขึ้น โดยความผูกพันทางเชื้อชาติ สัญชาติ หรือเศรษฐกิจสังคม โดยเฉพาะ เช่น ชุมชนชาวไทย เชื้อสายจีน ชุมชนไทยมอญ ชุมชนชาวญี่ปุ่น ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนร่ำรวย

(6) ชุมชนอยู่ร่วมอุดมการณ์ (Ideological Community) เกิดขึ้นมาในชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ แนวคิด และสังคมทางการเมือง โดยเฉพาะซึ่งล้าเข้าไปในชุมชนอื่นๆ ทั้ง 5 ประเภท คือ ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนบริหาร ชุมชนสังคม ชุมชนเครื่องมือ ชุมชนเชื้อชาติ และชุมชนทุนนิยม

สรุป ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน มีประเพณีวัฒนธรรมเดียวกัน มีความสนใจในวิถีชีวิตคล้ายกันและมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีอาณาบริเวณถิ่นที่อยู่ของกลุ่มชนที่มีภาษาประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน และมีความผูกพันกัน

2.1 ลักษณะ / องค์ประกอบของชุมชน

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, หน้า 156-157) กล่าวถึง ชุมชนมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

(1) ชุมชนต้องมีสถานที่หรือท้องที่ขอบเขตจำกัด ซึ่งมักจะเป็นที่มีดิน น้ำ อากาศ ดินมีน้ำแม่ไหลผ่าน มีพื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์

(2) ชุมชนต้องมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นหญิงและชาย เด็กและผู้ให้ซึ่งต่างก็มีความรู้ความสามารถ ความสนใจ ไม่เหมือนกัน แต่มีวิถีพฤติกรรมเหมือนกัน และใช้ชีวิตร่วมกัน มีความผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

(3) ชุมชนต้องมีศูนย์กลางของการทำงานและบริการต่างๆ บางประการกับการงานมีอาชีพต่างๆ ของคนในชุมชน ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และระดับการศึกษาของบุคคลในชุมชนนั้นๆ เกี่ยวกับการบริการต่างๆ ได้แก่ บริการทางการค้า บริการทางสุขอนามัย บริการทางการบันเทิง โรงเรียน

สไตเนอร์ (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, หน้า 156) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนมี 3 อย่าง ได้แก่ กลุ่มของบุคคล อาณาเขตของพื้นที่ และประโยชน์ที่สำคัญของประชาชน

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2557, หน้า 229) กล่าวถึง ลักษณะของชุมชนแบ่งตามกิจกรรมทางสังคมได้ 5 ชุมชน ดังนี้

(1) ชุมชนเกษตรกรรม หมายถึง ชุมชนที่มีประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านต่างๆซึ่งราษฎรส่วนมากจะทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ หรือทำประมงลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติมาก

(2) ชุมชนศูนย์กลางการค้า หมายถึง ชุมชนที่เป็นศูนย์กลางของการค้า มีประชาชนนำสินค้าหรือผลิตผลมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน พบทั้งทั่วไปในเขตเมืองและชุมชนหนาแน่น

(3) ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง หมายถึง ชุมชนที่เกิดขึ้นตามเส้นทางการคมนาคมหรือเส้นทางขนส่งทางรถยนต์หรือทางเรือ ทางอากาศ ชุมชนตามทางแยกซึ่งเป็นศูนย์กลางของการเดินทาง

(4) ชุมชนเขตอุตสาหกรรม หมายถึง ชุมชนที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ตั้งอยู่ และบ้านของคนงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

(5) ชุมชนศูนย์กลางของบริการ หมายถึง ชุมชนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของการบริการต่างๆ เช่น ชุมชนในเขตตัวเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จะเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวและซื้อสินค้า ส่วนชุมชนในตัวเมือง จะเป็นศูนย์กลางของทางราชการ

สรุป ลักษณะ/องค์ประกอบของชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันกลุ่มมีอาณาเขตของพื้นที่ มีวิถีพฤติกรรมเหมือนกัน และใช้ชีวิตร่วมกัน มีความผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

2.2 คุณลักษณะของบุคคลในชุมชน

พอลตา บุตรสุทธีวงศ์ (2553, หน้า 62-63) ได้กล่าวว่า ชุมชนที่มีผู้ให้ความหมายไว้นานาทัศนะดังนี้

“กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน มีประเพณีวัฒนธรรมประวัตศาสตร์เดียวกัน ภายใต้ระบอบการปกครองเช่นกัน” “กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสนใจในวิถีชีวิตคล้ายกันและมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน” “อาณาบริเวณถิ่นที่อยู่ของกลุ่มชนที่มีภาษาประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันกันมีแบบแผนการดำรงชีวิตคล้ายกัน” ซึ่งแบ่งลักษณะของชุมชนตามสภาพภูมิศาสตร์หรือการดำรงชีวิตใช้ชีวิตได้ 2 ประเภทคือ

(1) ชุมชนชนบท ถือเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมาก กระจุกกระจายไปตามท้องไร่ท้องนา มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปทั่วแยกออกเป็นกลุ่ม เป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ มีการอาศัยกันแบบเกื้อหนุนเอื้ออาทรกัน มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ จึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน

(2) ชุมชนคนเมือง ถือเป็นชุมชนของกลุ่มคนขนาดใหญ่ภายในเนื้อที่หรืออาณาบริเวณที่ไม่กว้างใหญ่มากนัก เมื่อเทียบกับพื้นที่ของชุมชนชนบท จึงทำให้ผู้คนอาศัยกันแบบแออัดและหนาแน่นในการดำรงชีวิต การใช้ชีวิต มีความสนใจคล้ายคลึงกันแต่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่ผูกพันลึกซึ้ง เช่น คนชนบท มีความซบซึ้งสนมมากกว่าคนในชนบท อาจรวมตัวกันเป็นครั้งคราวไม่ผูกพันกันมากนัก เว้นแต่มีผลประโยชน์หรือจุดสนใจร่วมกันเท่านั้น

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557, หน้า 229-230) กล่าวว่า การแบ่งชุมชนในแง่ความสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นการมองในทัศนะของนักสังคมวิทยาที่มองลักษณะของชุมชนในด้านความสัมพันธ์ต่างๆ ด้านไม่เพียงแต่เฉพาะด้านการเมือง การปกครอง หรือกิจกรรมทางสังคมเท่านั้นแต่รวมถึงความสัมพันธ์ในสถาบันต่างๆ ตลอดจนลักษณะทางนิเวศวิทยาอีกด้วย ลักษณะของชุมชนแบ่งออกได้ 2 ชุมชน ดังนี้

(1) ชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติมาก ราษฎรยังต้องอาศัยน้ำฝนทำเกษตรกรรม โดยปัจจุบันมีการจัดการระบบชลประทานเพื่อการเกษตรได้มากขึ้น ประชาชนในชุมชนลักษณะนี้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค ภายในชุมชนญาติพี่น้องอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันฐานะทางเศรษฐกิจภายในชุมชนไม่ค่อยจะแตกต่างกันนัก นอกจากนี้ชุมชนชนบทยังอาศัยวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีคอกควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนด้วย

(2) ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีความแตกต่างจากชุมชนชนบท ประชาชนในเขตเมืองจะมีความอิสระในการประกอบอาชีพและอยู่กันอย่างหนาแน่นความสัมพันธ์ภายใน

ครอบครัวอาจจะมีไม่มากเท่ากับชุมชนชนบท ทั้งนี้เนื่องจากว่าสมาชิกต้องออกทำงานนอกบ้าน โอกาสที่จะพบปะพูดคุยกันน้อย ความสัมพันธ์มักเกิดจากการงานหรือการประกอบอาชีพ มีความผูกพันกับตำแหน่งและหน้าที่การงานหรือตามสายบังคับบัญชา เพื่อนบ้านในละแวกบ้านจะไม่รู้จักกันต่างคนต่างอยู่การติดต่ออาจมีบ้างในหมู่คนอาชีพเดียวกัน แต่เป็นไปในลักษณะเป็นทางการไม่ค่อยสนิทสนมหรือมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

สรุป คุณลักษณะของบุคคลในชุมชน หมายถึง บุคคลในชุมชนที่มีความสัมพันธ์มีภาษา มีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเองและมีวิถีชีวิตคล้ายกันมี

3. ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 162) กล่าวว่า สถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกับชุมชนมากที่สุดก็คือ โรงเรียน ซึ่งได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนของเอกชนและโรงเรียนที่สังกัดพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ซึ่งมีครูเป็นผู้ให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนในชุมชน โรงเรียนอาจจะมีอยู่ในทุกหมู่บ้าน แต่หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ๆกันย่อมมีโรงเรียนของรัฐตั้งอยู่ โดยอาจตั้งอยู่ในวัดหรือแยกอยู่ต่างหากก็ได้ ในชุมชนบางแห่ง อาจมีการตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา หรือสถานพัฒนาเด็กเล็กที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อให้การดูแลเด็กปฐมวัยสถานศึกษาเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการให้การศึกษและความรู้แก่ประชาชนในชุมชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553, หน้า 268) กล่าวถึง ปัจจัยด้านสถานศึกษาดังนี้

(1) ผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยนี้ถือเป็นบุคคลิกเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละคนจะมีไม่เหมือนกัน บางคนมีความรู้สูงแต่ไม่สามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ หากผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์สูง มีความเป็นกันเอง ให้เกียรติผู้ปกครอง จะทำให้บรรยากาศเป็นไปในทางที่ดี ในเรื่องความซื่อสัตย์ก็เป็นเรื่องสำคัญ ผู้บริหารที่มีความโปร่งใสด้านการเงินสามารถตรวจสอบได้ ก็จะทำให้เกิดความศรัทธาจากชุมชน นอกจากนี้ผู้บริหารมีถิ่นกำเนิดหรือภูมิลำเนาอยู่ในถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ จะทำให้เกิดความรักท้องถิ่นมากกว่าบุคคลที่มีได้มีถิ่นกำเนิดในชุมชน

(2) ครู อาจารย์ เป็นบุคลากรสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้เด็ก ความเอาใจใส่ต่อการเรียนของเด็กเป็นสิ่งปรารถนาของผู้ปกครอง จะทำให้ผู้ปกครองยินดีที่จะตอบแทนสถานศึกษา นอกจากนี้ความห่วงใยของครูที่มีต่อเด็กในด้านสวัสดิภาพ ด้านยาเสพติด ด้านความสามารถของคณะครู ความประพฤติของครู ถ้าเป็นไปในทางที่ดี จะทำให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง

(3) ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

สรุป ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา หมายถึง ปัจจัยภายในโรงเรียน ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์และการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

3.1 ลักษณะของบุคคลในสถานศึกษา

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, หน้า 174-179) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียนแยกเป็น 2 ส่วน

(1) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน

- (1.1) ผู้บริหารรุ่นก่อนสร้างสมศรัทธาไว้ให้
- (1.2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน
- (1.3) ผู้บริหารเข้ากับกรรมการศึกษา/กรรมการ โรงเรียนได้
- (1.4) ผู้บริหารให้เกียรติและให้กำลังใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน
- (1.5) ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตัวดีและมีความรู้ความสามารถดี
- (1.6) ผู้บริหารเป็นคนท้องที่

(2) ปัจจัยเกี่ยวกับครูในโรงเรียน

- (2.1) ครูในโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน
- (2.2) ครูมีความรักความผูกพันและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน
- (2.3) โรงเรียนมีครูเก่าแก่หรือมีศิษย์เก่าปฏิบัติหน้าที่เป็นครูอยู่ในโรงเรียน
- (2.4) ครูสนใจเด็กและเอาใจใส่การเรียนการสอนดี
- (2.5) คณะครูมีความสมัครสมานสามัคคีกัน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557, หน้า 52-54) กล่าวว่า ระบบย่อยของสมาชิก หมายถึง สาระสำคัญของระยะสังคมในสถานศึกษา ซึ่งเป็นระบบย่อยๆรวมตัวกันอยู่ในโรงเรียนมีทั้งระบบย่อยที่จัดขึ้นตามหลักบริหารและรวมตัวกันเองตามธรรมชาติ รวมทั้งคุณลักษณะเฉพาะตัวของสมาชิกในโรงเรียนมีลักษณะที่สำคัญคือ

(1) ผู้บริหาร (Administrators) ผู้นำทางสังคมในรูปแบบของสถานศึกษา นอกจากต้องการนำกลุ่มครูและสมาชิกอื่นๆ ทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน เป็นตำแหน่งที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูงบางคนอาจบรรลุสูงสุดด้านตำแหน่งของตนเองแล้ว เหลือเพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นและรักษาสภาพให้คงอยู่

(2) ครูผู้สอน (Teachers) ครูผู้สอนในฐานะบุคลากรหลักตามสังคมในรูปแบบของการเรียนการสอน นอกจากทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

วิสัยทัศน์ด้านวิชาการ โรงเรียนแล้ว ตัวครูผู้สอนเองก็มีความต้องการเฉพาะตัวเหมือนสมาชิกคนอื่นๆ ครูบางส่วนต้องการได้ตำแหน่งทางวิชาการ การบริหารที่สูงขึ้น บางส่วนต้องการเพียงรายได้และการอบรมสั่งสอนนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นกุศลสูงสุดของชีวิตตามพุทธศาสนา

(3) นักการภารโรง (Other Employees) กลุ่มคนงานภารโรง มีขีดจำกัดในด้านตำแหน่ง ไม่สามารถเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นเหมือนบุคลากรคนอื่นๆ นอกจากทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนแล้ว สมาชิกของโรงเรียนกลุ่มนี้มักสนองความต้องการส่วนตัว ด้วยการมีอาชีพเสริมเพื่อความมั่นคง ของครอบครัว การยอมรับสภาพคนงานภารโรงเพราะส่วนใหญ่เห็นว่า มีรายได้หลักที่มั่นคง รวมทั้งสวัสดิการต่างๆ ที่เทียบเท่าสมาชิกกลุ่มอื่น

(4) นักเรียน (Students) นักเรียนในฐานะผู้ใช้บริการของสถานศึกษา นอกจากศึกษาเล่าเรียนตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและแนวทางของครูผู้สอนกำหนดแล้ว นักเรียนแต่ละคนยังมีความต้องการเฉพาะของนักเรียนเอง แต่เนื่องจากยังอยู่ในวัยเด็กหรือวัยรุ่น ความต้องการส่วนตัวมักมีงานอดิเรก กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือความต้องการบริการที่ดีที่โรงเรียนจัดให้เท่านั้น

สรุป ลักษณะของบุคคลในสถานศึกษา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตัวของบุคคลในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดความรักความสมัคคีและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

3.2 วิธีการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 197) กล่าวถึง หลักการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานตามภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นควรมีหลักการในการบริหาร ดังนี้

(1) สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมประเภทให้บริการดังนั้นการบริการในการพัฒนางานในทุกรูปแบบจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษา

(2) สถานศึกษาต้องยึดหลักความมุ่งหมายทางการศึกษาตามยุคตามสมัยมา กำหนดเป็นวัตถุประสงค์

(3) สถานศึกษาจะพัฒนาไปได้ด้วยดี ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารงาน

(4) สถานศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนและผู้เรียนสามารถพัฒนาได้

(5) สถานศึกษาต้องยึดหลักการพัฒนาบุคลากรอย่างพอเพียงและต่อเนื่อง

(6) สถานศึกษาต้องยึดหลักการทำงานแบบประชาธิปไตยให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตามขั้นตอนและตามความเหมาะสม

(7) สถานศึกษาต้องยึดหลักการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

(8) สถานศึกษาต้องยึดหลักการใช้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอจากทุกฝ่ายและนำมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(9) สถานศึกษาต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนตามกระบวนการแบบประชาธิปไตย

(10) สถานศึกษาต้องยึดหลักการวัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกประเภทเนื่องด้วยการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นการหาค่าของวิธีดำเนินการและผลผลิตแล้วนำค่านี้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อตีค่าออกมาอยู่ในระดับใด คือการประเมินผลทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

สรุป วิธีการปฏิบัติงานของสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานที่สร้างความมั่นใจให้กับชุมชนและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

3.3 ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 63) กล่าวว่า การรายงานผลปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีข้อสรุป เพื่อบันทึกการประเมินตนเองเป็นหลักฐานสำหรับนำไปใช้ปรับปรุงการพัฒนางานของสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2551, หน้า 73) กล่าวว่า การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี สถานศึกษาต้องรวบรวมการดำเนินงานระหว่างปี และระบบข้อมูลให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในสาระสำคัญ ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการตลอดปีการศึกษา รายงานที่ดีควรสะท้อนให้เห็นสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาชัดเจนครบถ้วน ทั้งคุณภาพของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารและจัดการและด้านพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553, หน้า 268) ได้กล่าวว่า ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีชื่อเสียง มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี ครูเอาใจใส่นักเรียน มีผลงานทางวิชาการ เช่น ชนะการประกวดห้องสมุด ชนะการประกวดสุขภาพอนามัย ชนะการประกวดแข่งขันของนักเรียน จะทำให้ผู้ปกครองสนใจที่จะส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียน จนทำให้เกิดปัญหาการรับนักเรียน นักเรียนมีจำนวนมากเกินความต้องการของสถานศึกษาและบางกรณีมีผู้ปกครองให้สินบนและยินดีซื้ออุปกรณ์ให้ทางการศึกษาตามที่สถานศึกษาต้องการ

สรุป ผลการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มีความน่าเชื่อถือมีชื่อเสียง มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี ครูเอาใจใส่นักเรียน มีผลงานทางวิชาการ และเป็นที่ยอมรับของชุมชน

บริบทสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2555, หน้า 15-58) กล่าวถึง กรุงเทพมหานครได้มีการปรับปรุงการแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิตของประชาชน สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการประสานงานการกำกับ และติดตาม การปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 เขต 69 โรงเรียนการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เป็นไปตามนโยบายด้านการศึกษาของผู้บริหารกรุงเทพมหานครและแผนพัฒนาการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาที่ว่า “สำนักการศึกษาเป็นองค์กรหลัก ด้านการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดก้าวไกล ก้าวทันโลกมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม ”

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ประกอบด้วยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตต่างๆ 7 เขตดังนี้

เขตทุ่งครุมี 8 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนราชราชพฤกษ์ (นุชมิอุทิศ) 2) โรงเรียนบางมด 3) โรงเรียนคลองรางจาก 4) โรงเรียนสามัคคีบำรุง 5) โรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ 6) โรงเรียนราษฎร์บูรณะ 7) โรงเรียนวัดทุ่งครุ 8) โรงเรียนนาหลวง

เขตบางขุนเทียนมี 16 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ 2) โรงเรียนวัดเสม็ดคำ 3) โรงเรียนวัดเลา 4) โรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื่อมนุกูล) 5) โรงเรียนวัดหัวกระบือ 6) โรงเรียนวัดประชาบำรุง 7) โรงเรียนวัดสะแกงาม 8) โรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์ 9) โรงเรียนวัดกำแพง 10) โรงเรียนวัดกก 11) โรงเรียนวัดท่าข้าม 12) โรงเรียนศาลเจ้า(หัวนุกูลวิทยา) 13) โรงเรียนวัดบัวผัน 14) โรงเรียนแก้วจำทับอุปลัมภ์ 15) โรงเรียนวัดบางกระดี 16) โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา

เขตบางบอนมี 8 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านนายผล 2) โรงเรียนสถานีพรหมแดน 3) โรงเรียนบ้านนายสี 4) โรงเรียนวัดนินสูขาราม 5) โรงเรียนพรหมราษฎร์รังสรรค์ 6) โรงเรียนบ้านนายเหรียญ 7) โรงเรียนวัดบางบอน (พิมพ์ จันแต่อุปลัมภ์) 8) โรงเรียนพระยามนชาติราษฎร์พิจิตร

เขตบางแคมี 12 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์ 2) โรงเรียนวัดราชนันท์บำรุง (งามศิริวิทยาการ) 3) โรงเรียนบ้านเศรษฐกิจ 4) โรงเรียนเพชรเกษม (จตุรงค์สงครามอนุสรณ์) 5) โรงเรียนบางแคเหนือ 6) โรงเรียนบางเขื่อนกั้น 7) โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี

8) โรงเรียนคลองหนองใหญ่ 9) โรงเรียนบางไผ่ (บ้านนายพันแก้วขาว) 10) โรงเรียนบางแค (เนื่อง
สังวาลอนุสรณ์) 11) โรงเรียนวัดศาลาแดง 12) โรงเรียนวัดม่วง

เขตภาษีเจริญมี 13 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดทองศาลางาม 2) โรงเรียนวัด
จันทร์ประดิษฐาราม 3) โรงเรียนบางจาก 4) โรงเรียนวัดตะล่อม 5) โรงเรียนวัดกำแพง 6) โรงเรียน
วัดอ่างแก้ว (จิน ปานขำ) 7) โรงเรียนวัดประดู่ (พ่วงอุทิศ) 8) โรงเรียนวัดชัยฉิมพลี 9) โรงเรียนวัด
โตนด 10) โรงเรียนวัดวิจิตรการนิมิต 11) โรงเรียนวัดนิมมานรดี 12) โรงเรียนวัดโคกนอน
13) โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ย

เขตราษฎร์บูรณะมี 6 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดแจ้งร้อน 2) โรงเรียนรัตนจิ
ณะอุทิศ 3) โรงเรียนวัดประเสริฐสุทททาวาส 4) โรงเรียนวัดบางปะกอก 5) โรงเรียนวัดสน 6)
โรงเรียนวัดसारอด

เขตหนองแขมมี 6 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดหนองแขม 2) โรงเรียนประชา
บำรุง 3) โรงเรียนบ้านขุนประเทศ 4) โรงเรียนวัดอุดมรังสี 5) โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล
6) โรงเรียนคลองบางแกว (มนต์ จรัสสิงห์)

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ จัดการศึกษาภายใต้ ระบบการบริหาร
การศึกษาของกรุงเทพมหานครซึ่งผู้มีอำนาจ คือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร
สำนักงานเขตและ โรงเรียนตามลำดับ โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยการหรือหน่วยงานที่
ปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนในระดับกรุงเทพมหานคร และฝ่ายการศึกษาเป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่
เช่นเดียวกันในระดับสำนักงาน มีแนวทางการดำเนินการในด้านการบริหารงานวิชาการใน
สถานศึกษา คือ สร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่
ยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุดแก่ครูและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบ สนับสนุน
การดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน กิจกรรมการเรียน การประเมินผล
และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านองค์ความรู้ ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และส่งเสริม
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดการเรียนรู้ และสนับสนุน การดำเนินงานของชมรม สมาคม หรือ
องค์กรอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศไทย

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็น
อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน พบว่า

(1) ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัยคือ

(1.1) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมประกอบด้วย

(1.1.1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่อุตสาหกรรมเป็นแกนหลัก และสถานะในช่วงที่เศรษฐกิจดี

(1.1.2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นกระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

(1.1.3) ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทย

(1.2) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของความเป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สถานภาพของคนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นความเจริญก้าวหน้าของส่วนรวม

(1.3) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย

(1.3.1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารรุ่นก่อนสร้างสมความศรัทธาไว้ให้ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหารทำงานกับกรรมการการศึกษาได้ดี ผู้บริหารและครูให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถดี ผู้บริหารและครูประพฤติตนดี ครูรักผูกพัน และรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน โรงเรียนมีครูเก่าแก่หรือมีศิษย์เก่าอยู่ในโรงเรียน ครูสนใจเด็กและสอนดี และคณะครูมีความสามัคคี

(1.3.2) ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปขอความร่วมมือจากชุมชน สร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ให้ความเอื้อเพื่อแก่ชุมชน และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน

(1.3.3) ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงานที่ดี มีความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน และมีการพัฒนาที่ดี

(1.3.4) ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ความเป็นโรงเรียนของชุมชน ชื่อของโรงเรียน และการที่โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม

(2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ

(2.1) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมประกอบด้วย

(2.1.1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ที่ทำให้ชุมชนไม่มีเวลาว่าง สภาพในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตและระบบมาตรฐานสินค้า

(2.1.2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน และระบบของการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

(2.2) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มีเวลาว่าง การขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และความขัดสนส่วนบุคคล

(2.3) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับเกี่ยวกับโรงเรียนประกอบด้วย

(2.3.1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูรุ่นปัจจุบันขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน บุคลากรในฝ่ายบริหาร ไม่ให้ความสำคัญกับผู้เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่บริหารโรงเรียน จำนวนครูที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน ครูมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมต่อชาวบ้าน ประพฤติตนไม่เหมาะสม และกีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน

(2.3.2) วิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง โรงเรียนทำให้ประชาชนเดือดร้อน ยกเลิกสิทธิพิเศษของผู้มีอุปการะต่อโรงเรียน แต่งตั้งผู้ที่มาทำงานกับชุมชนไม่เหมาะสม ไม่ตอบแทนชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม

(2.3.3) ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความโดดเด่นด้านวิชาการของโรงเรียนลดลง และไม่มีผลงานที่ประสบความสำเร็จเสนอให้ชุมชนชื่นชม

(2.3.4) ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ข่าวดังลบของโรงเรียน ความสัมพันธ์กับวัดไม่ดี การขาดบุคลากรที่จะเชื่อมโยงกับชุมชนและการขาดทีมงานที่ดี

อัยกฤษ สุวดี (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พบว่า

(1) ปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

(2) ประสิทธิภาพการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพกับประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี มีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกันทางบวกอย่างมาก ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงาน จำนวนนักเรียน จำนวนครูในโรงเรียน และมีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมาก ได้แก่ อายุ ส่วนปัจจัยทางการบริหารงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ทางบวกค่อนข้างสูง ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและมีความสัมพันธ์กันทางบวกปานกลาง ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ ภาวะผู้นำ

(4) ปัจจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ใช้เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

จาเรณู สีสม (2546) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 6 ด้าน มีดังนี้ ด้านการให้บริการแก่ชุมชน โรงเรียนให้บริการมากที่สุดคือ ให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของโรงเรียน ให้บริการน้อยที่สุดเรื่องการฝึกอบรมทางวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนมากที่สุดและได้รับการช่วยเหลือจากที่ว่าการอำเภอ น้อยที่สุด ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ นั้น กิจกรรมของโรงเรียนที่มีประชาชนมาร่วมงานมากที่สุดคือการจัดงานวันเด็ก แต่การจัดกิจกรรมตอบปัญหาทางวิชาการมีประชาชนมาร่วมงานน้อยที่สุด ส่วนงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ปีละ 2-4 ครั้งมากที่สุด ส่วนการจัดประชุมปีละ 8-10 ครั้ง โรงเรียนดำเนินการน้อยที่สุด และงานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือมูลนิธิ มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจก่อนการปฏิบัติงานมากที่สุด แต่มอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการน้อยที่สุด และด้านสุดท้าย คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงนโยบาย การรายงานความก้าวหน้าของโรงเรียนมากที่สุด แต่ใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์น้อยที่สุด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความแตกต่างกัน

จรรย์ แยมมีกลิ่น (2547) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีดังต่อไปนี้

(1) ด้านการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรื่องที่ควรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต้องมีประสบการณ์เพียงพอในการประสาน การทำงานเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

(2) ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน เรื่องที่ควรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อชี้แจงอุดมการณ์ นโยบาย และวัตถุประสงค์ของโรงเรียนให้ทราบโดยทั่วถึง

(3) ด้านการให้บริการชุมชน เรื่องที่ควรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการติดต่อประสานงานขึ้นภายในโรงเรียน

(4) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เรื่องที่ควรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โรคเอดส์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ และให้ความรู้แก่ชุมชน

(5) ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน เรื่องที่ควรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ เชิญวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมาแนะแนวการศึกษาด้านอาชีพให้แก่นักเรียน

(6) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรื่องที่ควรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นุชนาฏเรขา สุขดา (2547) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับของชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ

(1) เพื่อศึกษาระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน 4 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านความร่วมมือกิจกรรมของชุมชน และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม

(2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานภาพของการเป็นคณะกรรมการ อายุ อาชีพ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง และความรู้ความเข้าใจ

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน ที่ตั้งโรงเรียน อัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ แผน/โครงการเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สมบัติ สาคำ (2548) ได้ศึกษา แนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนบ้านไร่แดง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนนั้นปัญหาที่สำคัญ คือ โรงเรียนขาดการวางแผนและการติดตามประเมินผล โรงเรียนและชุมชนไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญซึ่งกันและกัน ขาดการติดต่อสื่อสาร ขาดการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงต้องการให้มีการวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและปฏิบัติงานร่วมกัน มีการติดตามและประเมินผล ต้องการให้ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรของโรงเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สำหรับแนวทางในการพัฒนานั้น ควรพัฒนาความสัมพันธ์โดยการใช้งานให้บริการชุมชน งานการรับบริการจากชุมชน งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนกับหน่วยงาน

ประภัสสร กาญจนประการ (2549) การศึกษายาทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ในภาพรวม บทบาทที่มีการปฏิบัติจริงในระดับมาก ได้แก่ บทบาทด้านการสร้างและการเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง ได้แก่ บทบาทด้านการประเมิผลผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและการใช้บริการชุมชน

สมพงษ์ โตโพธิ์ไทย (2550) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน:กรณีศึกษาโรงเรียนประถมแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประกอบด้วย 3 หลัก

(1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่

(1.1) ปัจจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ชุมชนมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม

(1.2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

(2) ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความพร้อมของคนในชุมชน

(3) ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่

(3.1) ปัจจัยด้านบุคลากรของโรงเรียน ผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหารเข้ากับกรรมการมูลนิธิ และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนได้ดี ผู้บริหารให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนและรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ครูรักผูกพันและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียนครูเอาใจใส่การเรียนการสอนดี

(3.2) ปัจจัยวิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปขอความร่วมมือกับชุมชนให้เอื้อเพื่อชุมชนสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

(3.3) ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน โรงเรียนมีความน่าเชื่อถือ เรื่องการเงินและโรงเรียนมีชื่อเสียงดี

(3.4) ปัจจัยด้านอื่นๆ

วิรุทธ ชัยดิณี (2552) ได้ศึกษา การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคายตามกรอบการวิจัย 7 ด้าน

(1) ด้านแผน โครงการ กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

(2) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

(3) ด้านการให้บริการชุมชน

(4) ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน

(5) ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

(6) ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก

(7) ด้านการประเมินผลงานด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

สุรพันธุ์ สิ้นลี (2552) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า การให้บริการแก่ชุมชน รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานตามระเบียบ มี

การประชาสัมพันธ์ แต่ไม่ได้ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและด้านวิชาชีพ กำหนดกฎเกณฑ์ในการให้บริการ จัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิฯ จัดทำหรือกระจายข่าวหรือคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งได้เสนอไว้ดังนี้ ผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ครอบครัวยากจน ความรู้ความถนัดเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและด้านวิชาชีพ ไม่มีเวลาในการให้บริการ อาคารสถานที่คับแคบอุปกรณ์กีฬา วัสดุครุภัณฑ์ขาดแคลน ผู้บริหารโรงเรียนและครูขาดการประสานงานกับชุมชนในการเป็นผู้นำและการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มาจากการคัดสรรของผู้บริหารโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ไม่เป็นระบบ ดังนั้น โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารในการประชุมของชุมชน ประสานหน่วยงานอื่นมาให้บริการชุมชนจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนและชุมชน เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและจัดทำแผนงานประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน

สุธี ศีกถัน (2553) ได้ศึกษาการศึกษาการบริหารงานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประจวบคีรีขันธ์ ได้ศึกษา

(1) การวางแผนการประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการสำรวจชุมชนโดยแบบสอบถามข้อมูลจากผู้ปกครองและผู้นำในชุมชน ปัญหาคือ ขาดแคลนงบประมาณ

(2) การให้บริการชุมชน ให้บริการด้านอาคาร สถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ โดยสนับสนุนให้ประชาชนใช้สถานที่จัดกิจกรรม ปัญหาคือ ขาดวัสดุอุปกรณ์

(3) การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ได้รับความช่วยเหลือในด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และด้านบริการ โดยการเสนอขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ ในชุมชนผ่านการจัดทำโครงการ ปัญหาคือ ขาดความร่วมมือในการส่งเสริมวิชาชีพ

(4) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน ปัญหาคือ การติดต่อมีขั้นตอนยุ่งยากและล่าช้า ส่วนใหญ่ชุมชนไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

(5) การดำเนินการเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการฯ ให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกำหนดเป้าหมาย และแผนพัฒนาประจำปี ปัญหาคือ คณะกรรมการฯ ขาดความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง และไม่เห็นความสำคัญของการประชุม

(6) การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือมูลนิธิ ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดตั้ง แต่โรงเรียนได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมจากวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ปัญหาคือ ขาดการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือมูลนิธิ ผู้ปกครองและประชาชนไม่ให้ความสนใจ

(7) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารผ่านนักเรียนและจัดทำจดหมายข่าวแจ้งความเคลื่อนไหว ปัญหาคือ ไม่ได้รับความสนใจจากชุมชน ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์

อัญชลี คำฝั้น (2554) ได้ศึกษา บทความสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาสังกัดเมืองพัทยา มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา โดยรวมแต่ละรายด้านประกอบด้วย ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน ด้านการเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน ด้านการเป็นแหล่งส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม และด้านการเป็นศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับอาชีพของชุมชน จำแนกตามสถานภาพหน้าที่ อายุ และคุณวุฒิทางการศึกษา

บัณฑิต กุมารสิทธิ์ (2554) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ในตำบลกองท้อ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นและให้บริการชุมชน แต่มีส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ไม่ได้จัดทำแผ่นพับเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน ไม่ได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ในชุมชน ไม่ได้จัดทำหอกระจายข่าวตอบข้อข้องใจ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของชุมชน ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากชุมชนไม่ได้ให้บริการด้านวิชาชีพแก่ชุมชน ไม่ได้จัดสอนวิชาชีพให้แก่ประชาชนในชุมชน ไม่ได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้แก่ชุมชน และไม่ได้บริการห้องสมุดและหนังสือพิมพ์แก่ชุมชน ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่ง ได้เสนอปัญหาไว้ดังนี้ ภาษาและการสื่อสารเป็นอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากชุมชนใช้ภาษาชนเผ่า คือ ภาษากะเหรี่ยง ในการสื่อสาร ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองไม่ดี ยากจน ทำให้มุ่งสนใจแต่การประกอบอาชีพไม่มีเวลาในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียน การเดินทางที่ลำบาก ทำให้หน่วยงานต่างๆ ยังเข้ามาไม่ถึงชุมชน วัสดุครุภัณฑ์ขาดแคลน ไม่เพียงพอ เก่าและชำรุด โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วน ได้เสนอแนะว่าควรมีการจัดหางบประมาณสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องเสียง ระบบการกระจายเสียงให้มีความพร้อมเนื่องจากเป็นวิธีการที่จะประชาสัมพันธ์ได้อย่างทั่วถึงในเวลาอันรวดเร็ว ควรประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ชุมชนทราบถึงความต้องการรับความช่วยเหลือของโรงเรียน เช่น การเยี่ยมเยียนผู้ปกครองบ่อยๆ การประชุมผู้ปกครอง หน่วยงานที่รับผิดชอบควรสนับสนุน พัฒนาเส้นทางเดินทาง ระบบการติดต่อสื่อสารระบบสาธารณูปโภคต่างๆ และควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอ

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Esposito (1992) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองเฟรเดอริกชเบอร์กที่มีต่อโรงเรียนรัฐบาล สำหรับตั้งเป้าหมายการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนสนับสนุนโรงเรียนในท้องถิ่นให้มากขึ้น พบว่าโรงเรียนรัฐบาลควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองคือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้นและถือว่าการดำเนินงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องกระทำอย่างยิ่ง

Lawrence (1997 อ้างใน อัญชลี คำฝัน, 2554, หน้า 69) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยจัดทำโครงการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขึ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ คนในชุมชนที่ยากจน รัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสังเกต พบว่า เมื่อจัดดำเนินการ โครงการ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดีขึ้นจากเดิม เป็นไปตามเป้าหมายโครงการที่ตั้งไว้ ครูและผู้ปกครองให้ความสนใจในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น

Harris (1998 อ้างถึงใน จนัย แยมมิกกลิ่น, 2547, หน้า 50) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรณีศึกษาที่นามิเบีย โดยมียุทธศาสตร์ที่จะชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนที่ชาวยุโรปจะติดต่อกับนามิเบีย ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ ชุมชนจะมีหน้าที่ในการอบรม ฝึกฝน เยาวชน และในปัจจุบันชุมชนก็ยังมีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อสรรค์สร้าง การศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมาย

Gold (2000) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนในเขตเมืองครอบคลุมไปถึงความต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ที่เกี่ยวข้องกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและนักการศึกษา ชุมชนที่มีรายได้ต่ำจะมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อการให้ ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

Hill (2000) ได้ศึกษา ชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียน ในอะลาบามา ระหว่างชุมชนไม่แยกสีผิว และมีการแบ่งแยกสีผิว ได้ศึกษาการให้ความช่วยเหลือของชุมชนในด้านงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้านการให้ความสะดวกและสร้างประโยชน์แก่โรงเรียน ด้านแผนงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่มีการแบ่งแยกสีผิว มีการแบ่งแยกชนชั้นมีผลต่อระดับการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนของชุมชน

Cannan (2000) ได้ศึกษา ระเบียบวินัยในโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในอดีตที่ผ่านมาระเบียบวินัยของโรงเรียนประถมศึกษาเม้าท์ โอลิมปัส ได้หย่อนยานลงเรื่อยๆ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าอะไรเป็นสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไข การวิจัยได้วิเคราะห์เป็น 3 แนวทางหลัก คือ ระเบียบวินัยของนักเรียน ผลกระทบต่อโรงเรียน และความต้องการนโยบายการสร้างระเบียบวินัย การวิจัยยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน พบว่า มีปัจจัยต่างๆ มากมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างระเบียบวินัยและการที่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนไปในทางบวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี